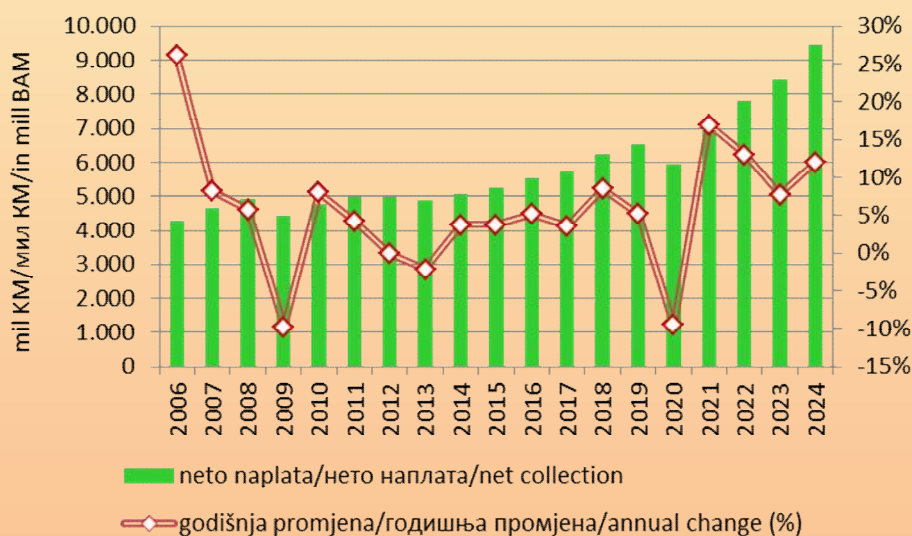

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

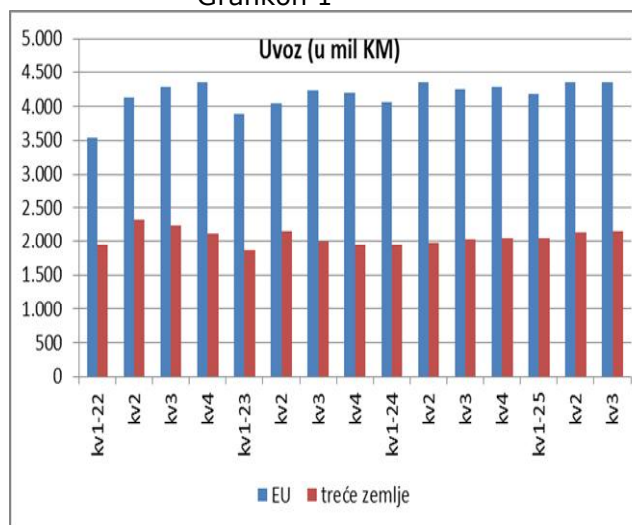

Broj
Број
Number **245/246**

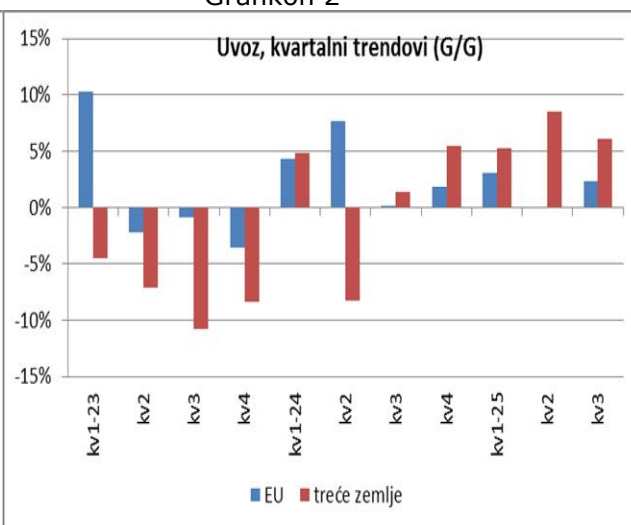
U fokusu...

Prilikom izrade revidiranih projekcija prihoda od neizravnih za razdoblje 2025-2028, koje objavljujemo u ovom Biltenu, a koje su dostavljene fiskalnim vlastima BiH polovicom listopada 2025., na raspolaganju su bili analitički podaci o vanjskotrgovinskoj razmjeni BiH samo za osam mjeseci 2025. Najnoviji podaci Agencije za statistiku BiH za devet mjeseci 2025., omogućavaju sagledavanje trendova. Za naplatu prihoda od carina relevantan je uvoz roba iz trećih zemalja i dijela roba iz EU koje su ostale pod režimom carina. Usporedbe uvoza u apsolutnom iznosu pokazuju da su uvoz iz EU i trećih zemalja u trećem kvartalu 2025. bili skoro identični vrijednostima iz drugog kvartala 2025. (Grafikon 1).

Grafikon 1

Grafikon 2

Međutim, kvartalne usporedbe uvoza (G/G) pokazuju snažne oscilacije uvoza iz EU. Maksimalna kvartalna stopa rasta je ostvarena još u prvom kvartalu, a stope rasta su u rasponu 0,1% - 3,1%. Kvartalni trendovi kod uvoza iz trećih zemalja su isto tako oscilatorni, ali su stope rasta značajno više, u rasponu 5,3% - 8,6% (Grafikon 2).

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza za razdoblje 2025-2028	2
Lista tabela i grafikona	2
Sažetak	3
I. Osnove i pretpostavke projekcija prihoda od neizravnih poreza	4
II. Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza 2025-2028 (osnovni scenario)	10
III. Analitika projekcija prihoda od neizravnih poreza	15
1. PDV	15
2. Trošarine	22
3. Carine	32
4. Putarina	34
IV. Rizici	36
Dodatak: posljednje projekcije međunarodnih institucija	39
Kretanje prihoda od trošarina na kavu	40

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
lektor : Darija Komlenović, prof. anglistike

REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA ZA RAZDOBLJE 2025-2028

LISTA TABELA I GRAFIKONA

Tabele

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, rujan 2025.....	4
Tabela 2. Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C)	9
Tabela 3. Osnovni scenario revidiranih projekcija prihoda od neizravnih poreza (2025-2028), listopad 2025. g.	10
Tabela 4. Osnovni scenario projekcija prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a, listopad 2025. g.	10
Tabela 5. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH	27
Tabela 6. Projekcije EK, proljeće 2025	39
Tabela 7. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, listopad 2025	39
Tabela 8. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, rujan 2025.	39

Grafikoni

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za razdoblje 2024-2028.....	6
Grafikon 2. Neto prihodi od neizravnih poreza na JR UNO, 2006-2024.....	8
Grafikon 3. Neizravni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024	8
Grafikon 4. Mjesečna neto naplata neizravnih poreza	11
Grafikon 5. Neto naplata neizravnih poreza, stope rasta	12
Grafikon 6. Kvartalni trendovi u naplati bruto neizravnih poreza	13
Grafikon 7. Neto apsolutni rast prihoda i njegova struktura.....	14
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto prihoda od PDV-a	15
Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz	16
Grafikon 10. Trendovi u naplati domaćeg PDV-a	17
Grafikon 11. Kvartalni trendovi u naplati komponenti bruto PDV-a	17
Grafikon 12. Trendovi u isplati PDV povrata	18
Grafikon 13. Robna razmjena BiH (lijevo) i isplate PDV povrata (desno)	19
Grafikon 14. Trendovi u naplati neto PDV-a	20
Grafikon 15. Neto PDV (naplata i projekcije)	21
Grafikon 16. Trendovi u naplati ukupnih trošarina.....	22
Grafikon 17. Trendovi u naplati trošarina na duhan.....	23
Grafikon 18. Kvartalni pregled naplate trošarina na duhan.....	24
Grafikon 19. Projekcije trendova na tržištu cigareta i trošarina na duhan	25
Grafikon 20. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH	27
Grafikon 21. Trendovi u naplati trošarina na derivate nafte	28
Grafikon 22. Neto prihodi od trošarina na derivata nafte (naplata i projekcije)	29
Grafikon 23. Trendovi u naplati trošarina na kavu.....	30
Grafikon 24. Trendovi u naplati ostalih kategorija trošarina.....	30
Grafikon 25. Kvartalni trendovi u naplati trošarina, 2025	31
Grafikon 26. Trendovi u naplati carina.....	32
Grafikon 27. Kvartalni trendovi u naplati carina	32
Grafikon 28. Neto prihodi od carina (naplata i projekcije)	33
Grafikon 29. Trendovi u naplati putarine.....	34
Grafikon 30. Neto prihodi od putarine (naplata i projekcije)	35

Sažetak

Projekcije makroekonomskih pokazatelja

Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-a od 2,3%. Na osnovu raspoloživih izvještaja međunarodnih referentnih institucija koji ukazuju na nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u svijetu i zemljama EU, te na bazi raspoloživih podataka i makroekonomskih modela, u DEP-u projektiraju realni rast BDP-a od 2,6% u 2026. godini dok se u 2027. i 2028. godini može očekivati ekonomski rast od 3,0%. i 3,1%, respektivno.

Trendovi naplate prihoda od neizravnih poreza 2006-2024

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od neizravnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM.

Trendovi naplate prihoda od neizravnih poreza u I-IX 2025

Iz pregleda trendova neto naplate neizravnih poreza za devet mjeseci 2025. implicira da je start i proljeće 2025. godine obilježila lošija naplata prihoda od neizravnih poreza. U ostalim mjesecima su ostvarene pozitivne stope rasta, pri čemu su se u četiri mjeseca stope kretale u rasponu 9%-16%. Oscilatorni trendovi u naplati neizravnih poreza nastavljeni su i u rujnu kada su ponovo ostvareni visoki neto efekti, a kumulativni neto apsolutni rast prihoda za devet mjeseci iznosi 399,7 mil KM.

Projekcije prihoda od neizravnih poreza

Projektirana neto naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godini iznosi 9.977,3 mil KM, što je za 5,6% više u odnosu na prethodnu godinu. Projektirane stope rasta neto prihoda od neizravnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,5%, 4,2% i 3,9% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

Rizici

Ostvarenje projektirane razine prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima: svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od neizravnih poreza, a koji mogu biti pozitivni ili negativni (povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta, rizici u vezi oslobađanja plaćanja putarine, mogući rast potrošnje derivata u BiH zbog uvođenja američkih sankcija Naftnoj industriji Srbije, ukidanje carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD i dr.).

I OSNOVE I PRETPOSTAVKE REVIDIRANIH PROJEKCIJA PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA

Revidirane projekcije prihoda od neizravnih poreza temelje se na projekcijama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) iz rujna 2025. godine, a uzimaju u obzir trendove naplate neizravnih poreza, te tekuće vladine politike u oblasti neizravnog oporezivanja (osnovni ili *baseline* scenario).

Izmjena Zakona o PDV-u kojom se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta¹ stupile su na snagu 12.04.2025. godine, ali će se primjenjivati nakon stupanja na snagu izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a. Izmjenama Pravilnika će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a. Iz tog razloga, u vrijeme izrade ovog dokumenta, nije moguće procijeniti gubitke u naplati neizravnih poreza po ovom osnovu, te potencijalni efekti na naplatu prihoda od PDV-a nisu uključeni u projekcije prihoda od neizravnih poreza.

Efekti:

- pokretanja pravnih postupaka gospodarskih subjekata (rudnici i termoelektrane) koji su do donošenja Rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH² bili korisnici oslobođanja putarine,
- eventualnog ukidanja carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD, i
- uvođenja američkih sankcija Naftnoj industriji Srbije,

također nisu uključeni u projekcije prihoda, nego su detaljno obrazloženi u poglavlju IV "Rizici".

1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja, DEP

1.1. Projekcije, DEP, rujan 2025

Ekonomska kretanja u 2024. godini

Projekcije makroekonomskih pokazatelja izrađene od strane DEP-a oslanjaju se na preliminarne podatke Agencije za statistiku BiH (BHAS) prema kojima je u 2024. godini u BiH ostvaren nominalni rast BDP-a od 2,6%, izračunato prema rashodovnom pristupu.

Projekcije za 2025. godinu

U Tabeli 1. su predstavljene posljednje projekcije DEP-a (DEP, rujan 2025) nominalnog i realnog rasta BDP-a za razdoblje 2025-2028.

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, rujan 2025

	Zvanični podaci		Projekcije			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nominalni rast	11,7	6,0	5,2	5,2	5,0	5,0
Realni rast	4,1	2,6	2,3	2,6	3,0	3,1

Izvor: DEP, rujan 2025. godine

U DEP-ovom dokumentu makroekonomskih projekcija se navodi da BHAS procjenjuje da je realni rast BDP-a iznosio 1,7% u prvom kvartalu 2025. godine. Zaključuju da je domaća tražnja kroz povećanje potrošnje i investicija predstavljala osnovni izvor rasta, te da je doprinos trgovinske bilance bio blago negativan. Prema projekcijama DEP-a, u 2025. godini se očekuje realni rast BDP-

¹ „Službeni glasnik BiH“ br. 20/25

² „Službeni glasnik BiH“ br. 49/23 i „Službeni glasnik BiH“ 63/23

a od 2,3%. Kao i u prvom kvartalu, domaća tražnja, kroz povećanje finalne potrošnje i djelimično investicija, trebala bi predstavljati glavno uporište rasta. Projektirani realni rast finalne potrošnje iznosi 2,2%, a doprinos iste u rastu BDP-a 1,9 p.b. Doprinos investicija projektiranom realnom rastu BDP-a iznosi oko 1,3 p.b., a doprinos trgovinske bilance -0,9 p.b.

Projekcije za 2026. godinu

Na osnovu trenutno raspoloživih izvještaja međunarodnih referentnih institucija koji ukazuju na nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u svijetu i zemljama EU, te na bazi raspoloživih podataka i makroekonomskih modela, u DEP-u projektiraju realni rast BDP-a od 2,6% u 2026. godini. Pretpostavke u osnovnom scenariju DEP-ovih projekcija predstavljaju nešto povoljnije vanjsko okruženje, te stabilizacija internih dinamika u zemlji. Projektirani doprinos finalne potrošnje ekonomskom rastu iznosi 1,8 p.b., investicija 1,2 p.b., a vanjskotrgovinske razmjene - 0,4 p.b.

Projekcije za 2027. i 2028. godinu

Prilikom izrade projekcija ekonomskih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju DEP je koristila dostupno izdanje Europske centralne banke³ prema kojem projektirani realni ekonomski rast u Eurozoni u 2027. godini iznosi 1,3%, dok očekivana stopa inflacije iznosi 1,9%.⁴ Osim eksternih dinamika, u DEP-u ističu da bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tijekom razdoblja 2027-2028 predstavlja i institucionalni kapacitet zemlje u sprovođenju strukturalnih reformi. Prema projekcijama DEP-a u BiH se može očekivati ekonomski rast od 3,0% u 2027. i 3,1% u 2028. godini.

1.2. DEP, revizija projekcija makroekonomskih pokazatelja za BiH

Na osnovu Grafikona 1. se mogu usporediti DEP-ove posljednje projekcije (rujan 2025) sa prethodnim (ožujak 2025), a koje se odnose na stope rasta BDP-a i njegovih komponenti.

Podaci za 2024. godinu

Visina ostvarenog BDP-a u 2024. godini koja je navedena u DEP-ovom dokumentu iz rujna 2025. kao zvanični podatak (preuzet od BHAS) viša je u odnosu na DEP-ove projekcije iz ožujka 2025. godine. Serija podataka koja je prezentirana u posljednjoj publikaciji Agencije za statistiku BiH⁵ se razlikuje od serije za duži niz godina koja je objavljena ranije, a BHAS to objašnjava izmjenama nastalim zbog revizije podataka za izdatke za krajnju potrošnju kućanstava, podataka o ulaganjima u bruto investicije u stalna sredstva i u podacima Centralne banke BiH.⁶

Zvanična stopa rasta BDP-a za 2024. godinu viša je za 0,8 p.b. u odnosu na DEP-ove projekcije iz marta. Promatrano po kategorijama, stopa nominalnog rasta uvoza viša je za 1 p.b., izvoza niža za 0,3 p.p, a nominalne privatne potrošnje veća za visokih 1,75 p.b.

³ European Central Bank staff macroeconomic projections for the euro area (September 2025)

⁴ DEP navodi raspoloživost međunarodnih podataka kao dodatni izazov za izradu makroekonomskih projekcija, jer jesenje izdanje prognoza ECFIN-a nije bilo raspoloživo u vrijeme pripreme njihovog izvještaja.

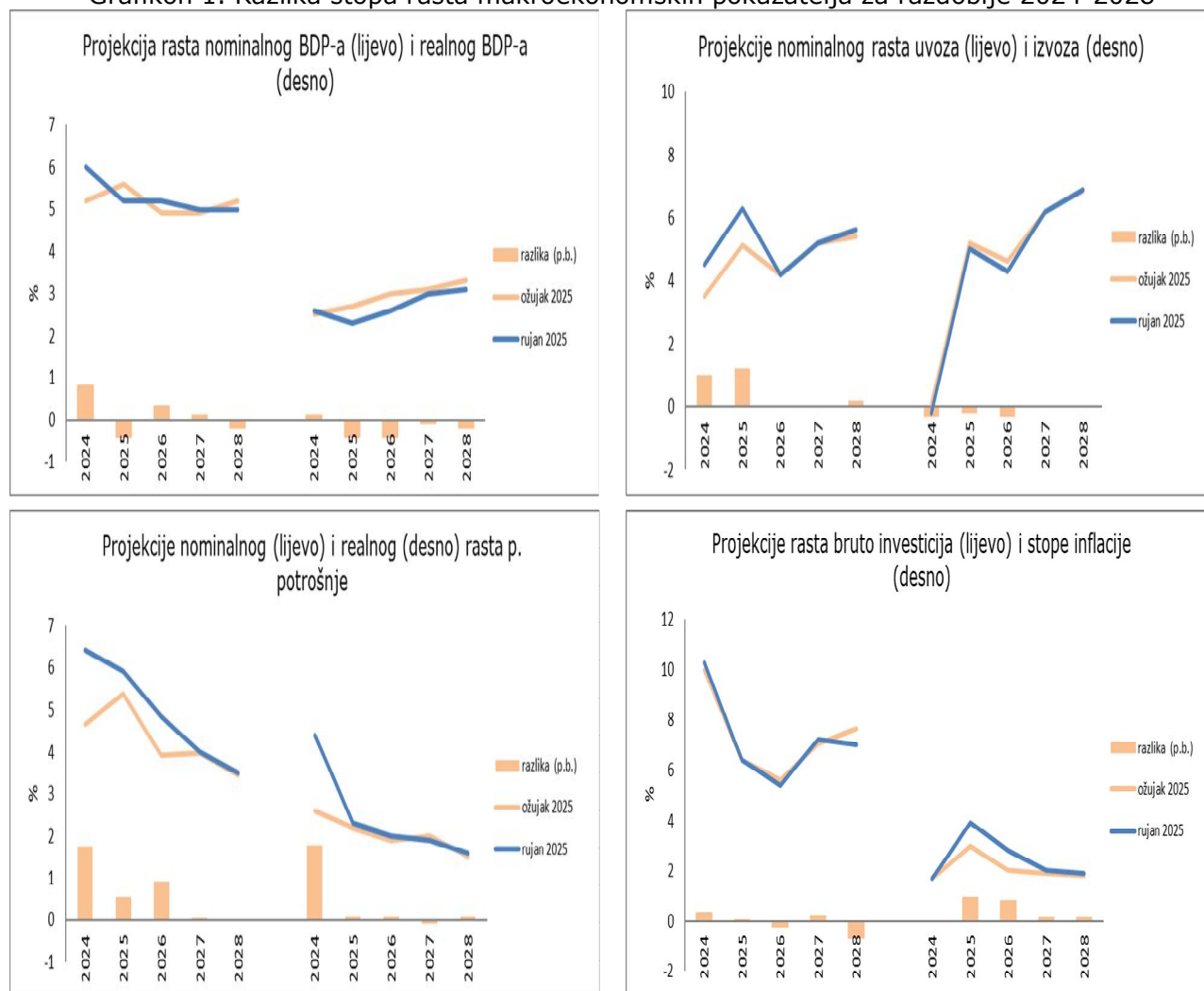
⁵ Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu za 2024. godinu, Rashodni pristup, prvi rezultati; BHAS, rujan 2025.

⁶ BHAS navodi da "revizija krajnje potrošnje kućanstava i podataka o ulaganjima u bruto investicije u stalna sredstva uključuje značajna metodološka poboljšanja: prelazak na novu Klasifikaciju individualne potrošnje prema namjeni (COICOP 2018) kao i reviziju robnih tokova, što je utjecalo i na razine i na promjene podataka za krajnju potrošnju kućanstava i podataka u ulaganja u bruto investicije u stalna sredstva (strojevi i oprema)".

Projekcije za 2025. godinu

Projektirana nominalna stopa rasta BDP-a u DEP-ovim projekcijama iz rujna 2025. smanjena je za 0,4 p.b. u odnosu na njihove projekcije iz ožujka iste godine (Grafikon 1). Projekcija nominalnog rasta uvoza povećana je za 1,2 p.b., a izvoza smanjena za 0,2 p.b. Projektirani nominalni rast privatne potrošnje povećan je za 0,5 p.b. Projektirana stopa inflacije povećana je za 0,9 p.b., dok projekcija BDP deflatora nije mijenjana.

Grafikon 1. Razlika stopa rasta makroekonomskih pokazatelja za razdoblje 2024-2028

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu projekcija DEP-a iz rujna 2025. i marta 2025. godine

Projekcije za 2026. godinu

Projektirana nominalna stopa rasta BDP-a u posljednjim DEP-ovim projekcijama za 2026. godinu iznosi 5,2%, što je za 0,3 p.b. iznad odgovarajuće projekcije izrađene u ožujku 2025. Suprotno tome, projektirana realna stopa rasta BDP-a za 2026. godinu je smanjena za 0,4 p.b., sa 3% u martu, na 2,6% u rujnu 2025, a korekcija naniže je rezultat korigiranja naviše projekcije BDP deflatora. Projekcija nominalnog rasta privatne potrošnje za 2026. godinu je povećana za 0,9 p.b., izvoza smanjena za 0,3 p.b. dok projekcija nominalnog rasta uvoza nije korigirana (Grafikon 1).

Projekcije za 2027. i 2028. godinu

Projekcije stopa rasta BDP-a za 2027. i 2028. godinu nisu značajnije korigirane u DEP-ovim projekcijama iz rujna 2025. u odnosu na prethodne projekcije (Grafikon 1). Stope nominalnog rasta BDP korigirane su za 0,1 i -0,2 p.b. za 2027. i 2028. godinu, respektivno. Projekcije rasta rashodovnih kategorija BDP također nisu značajnije mijenjane.

2. Tekuće politike u oblasti neizravnog oporezivanja

Obveze i sustav plaćanja PDV-a reguliraju se Zakonom o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17). Politika trošarina regulirana je Zakonom o trošarinama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17 i 50/22)⁷. Politika trošarina na duhan u 2025. godini utvrđena je Zakonom o trošarinama i Odlukom⁸ Upravnog odbora UNO. Budući da je zakonski plafon ukupne trošarine na cigarete od 176 KM/1000 cigareta dostignut za sve cjenovne kategorije cigareta u 2019. godini, okončana je harmonizacija sa standardima EU u sferi oporezivanja cigareta, dok se na oporezivanje rezanog duhana primjenjuje politika prema izmjenama Zakona iz 2014. godine.⁹ Zakonom¹⁰ o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opća pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

3. Trendovi naplate neizravnih poreza (2006-2024)

U 2006. godini je prikupljeno 4,12 mlrd KM neto prihoda od neizravnih poreza na JR UNO. U skoro svim godinama od uvođenja PDV-a zabilježen je rast prikupljenih prihoda na JR UNO. Izuzeci su bile: „krizna“ 2009. godina kada je ostvaren pad prihoda od 9,9%, stagnacija i blaži pad prihoda u 2012. i 2013. godini, te pad u 2020. godini od 9,3% kao posljedica efekata virusa korona. U svim ostalim godinama zabilježen je rast ovih prihoda, a najveći je ostvaren u 2021. godini, i to po stopi od 16,7%. U 2024. godini je ostvaren godišnji rast prihoda od neizravnih poreza od 12% i rekordna nominalna naplata od uvođenja PDV-a u iznosu od 9,45 mlrd KM (Grafikon 2). Konačno, rast naplate u 2024. godini u odnosu na 2006. godinu iznosio je visokih 129,2%.

U Grafikonu 3. je udio neizravnih poreza u BDP-u BiH u razdoblju 2006-2024 razložen na komponente, u skladu sa metodologijom iz OECD analize¹¹ na proizvod: (1) udjela prihoda od neizravnih poreza u ukupnoj potrošnji i (2) udjela ukupne potrošnje u BDP-u. Na osnovu Grafikona 3. se može zaključiti da je udio neizravnih poreza u BDP-u i u potrošnji bio na približno jednakoj razini sve do 2014.g, do kada se udio potrošnje u BDP-u kretao na razini visokih 100%. Od 2015. godine je nastupio trend pada udjela potrošnje u BDP-u (sa izuzetkom blagog rasta u 2020., 2022. i 2024. godini), a u 2024. godini on je iznosio 86,3%. Sa padom udjela potrošnje u BDP-u, od 2015. godine je linija udjela neizravnih poreza u potrošnji iznad linije njihovog udjela u BDP-u.

⁷ Napominjemo da su se izmjene Zakona o trošarinama („Službeni glasnik BiH“ br. 50/22) počele primjenjivati od momenta stupanja na snagu podzakonskih akata koje je usvojio Upravni odbor UNO.

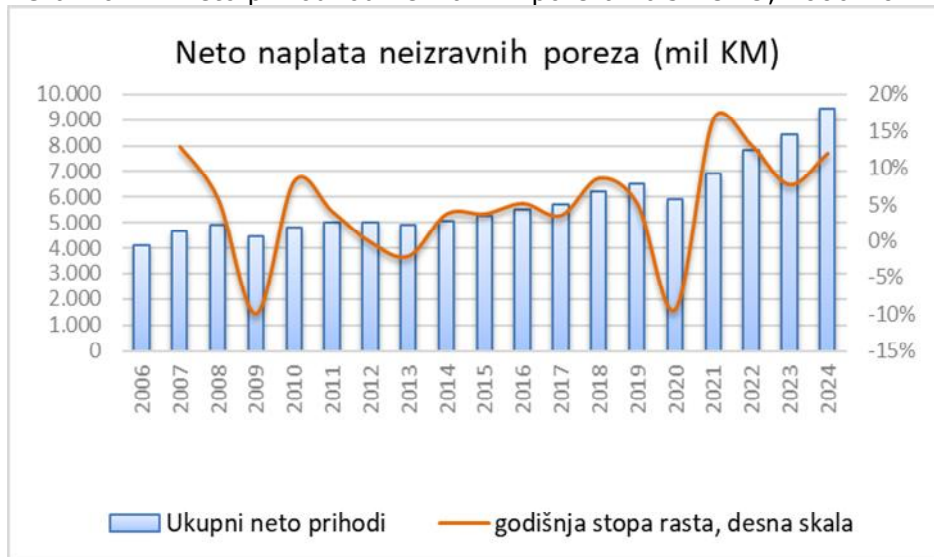
⁸ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2025. godinu („Službeni glasnik BiH“ br. 84/24).

⁹ Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o trošarinama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14).

¹⁰ Novi Zakon o carinskoj politici („Službeni glasnik BiH“ br. 58/15) primjenjuje se od 01.08.2022. godine („Službeni glasnik BiH“ br. 23/22), a do tog datuma se primjenjivao stari Zakon o carinskoj politici, sa izuzetkom člana 207. novog Zakona, koji se primjenjuje od 25.04.2018.g.

¹¹ Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers", OECD Taxation Working Papers.

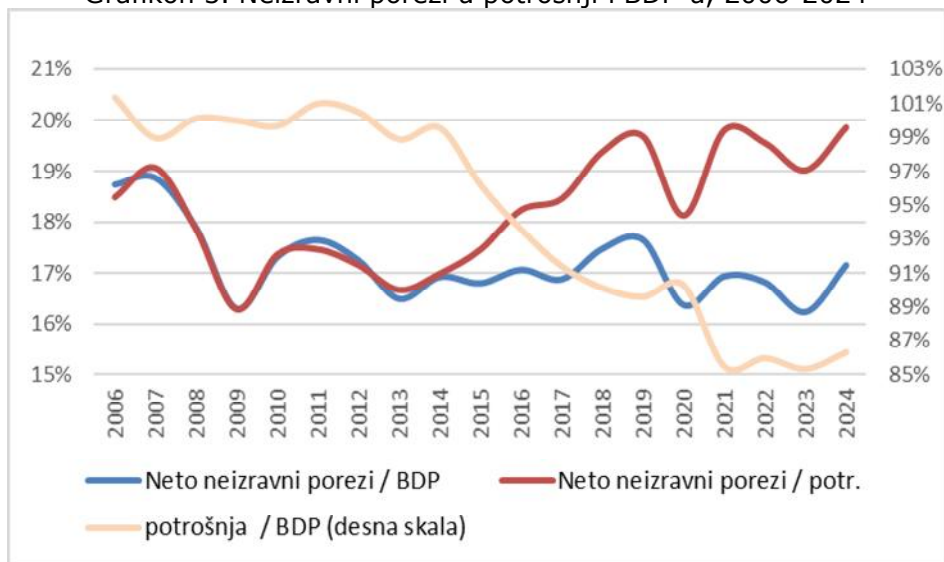
Grafikon 2. Neto prihodi od neizravnih poreza na JR UNO, 2006-2024

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, izračun i prikaz OMA

Udio neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u je značajno varirao proteklih godina (Tabela 2). Od uvođenja PDV-a (2006) se raspon ovog pokazatelja kretao od 16,2% (minimalna vrijednost, 2023. godina) do 18,9% (maksimalna vrijednost, 2007. godina). U 2024. godini je iznosio 17,2%. Dinamika neizravnih poreza u BDP-u ovisila je o brojnim faktorima: kretanju poreznih stopa i porezne osnovice, efikasnosti naplate poreza, kretanju potrošnje, ali i drugih kategorija bruto društvenog proizvoda (investicije, uvoz i izvoz), koje osim potrošnje utječu na visinu nazivnika ovog pokazatelja.

Grafikon 3. Neizravni porezi u potrošnji i BDP-u, 2006-2024

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH i BHAS (izračun i prikaz OMA)

Udio neizravnih poreza sa JR UNO u ukupnoj potrošnji je također varirao, a od 2014. do 2019. godine imao je neprekidni trend rasta. U 2019. godini je iznosio 19,7%, dok je u pandemijskoj, 2020. godini, snažno opao na 18,1%. Nakon toga su zabilježene oscilacije ovog pokazatelja. U

2021. godini je narastao na 19,8%, u 2022. i 2023. godini je blago opadao, da bi u 2024. zabilježio svoj historijski maksimum od 19,9%.

Tabela 2. Udio prihoda od neizravnih poreza sa JR UNO u BDP-u i ukupnoj potrošnji (C)

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Neizravni porezi / BDP	18,7	18,9	17,9	16,3	17,3	17,6	17,2	16,5	16,9	16,8	17,1	16,9	17,5	17,6	16,4	16,9	16,8	16,2	17,2
Neizravni porezi / C	18,5	19,1	17,9	16,3	17,4	17,5	17,2	16,7	17,0	17,5	18,2	18,5	19,4	19,7	18,1	19,8	19,6	19,0	19,9

Izvor: Kalkulacija Odjeljenja na osnovu podataka UNO i BHAS¹²

Rast udjela neto neizravnih poreza u ukupnoj potrošnji u 2024. godini iznosio je 0,85 p.b. (sa 19% u 2023. na 19,9% u 2024. godini). Najveći doprinos rastu imaju prihodi od PDV-a (+0,5 p.b.), **što, s obzirom na nepromijenjene politike oporezivanja može ukazivati na rast efikasnosti naplate prihoda.** Slijede prihodi od trošarina i putarine, gdje zajednički doprinos rastu njihovog udjela u potrošnji iznosi +0,29 p.b.. Od toga, sam rast udjela trošarina na duhan iznosi 0,21 p.b. što ukazuje na efekte baze, odnosno gubitka prihoda od trošarina zbog promjene načina plaćanja trošarina na duhanske prerađevine u 2023. godini.

¹²Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu za 2024. godinu, Rashodni pristup, prvi rezultati; BHAS, rujan 2025.

II REVIDIRANE PROJEKCIJE PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA 2025-2028 (osnovni scenario)

1. Tabelarni prikaz projekcija prihoda (2025-2028)

Tabela 3. Osnovni scenario revidiranih projekcija prihoda od neizravnih poreza (2025-2028), listopad 2025. g.

Stopa u 2023. g.

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija								
	2024	2025	2026	2027	2028		2025	2026	2027	2028
PDV	6.227,1	6.554,0	6.875,2	7.170,8	7.443,3		5,2%	4,9%	4,3%	3,8%
Trošarine	1.851,7	1.993,4	2.077,7	2.162,3	2.251,0		7,7%	4,2%	4,1%	4,1%
Carine	580,1	618,0	644,0	677,5	715,4		6,5%	4,2%	5,2%	5,6%
Putarina	732,3	759,7	779,5	802,9	827,7		3,7%	2,6%	3,0%	3,1%
Ostalo *)	57,4	52,2	52,2	52,2	52,2		-9,2%	0,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	9.448,6	9.977,3	10.428,5	10.865,6	11.289,6		5,6%	4,5%	4,2%	3,9%
Namjenska putarina **)	-457,4	-474,8	-487,2	-501,8	-517,3		3,8%	2,6%	3,0%	3,1%
Sredstva za raspodjelu	8.991,2	9.502,4	9.941,3	10.363,8	10.772,3		5,7%	4,6%	4,2%	3,9%

Napomene:

Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od neizravnih poreza, projekcije prihoda od neizravnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UNO o naplati po vrstama prihoda.

*) Kategorija „Ostalo“ uključuje ostale prihode koji se prikupljaju na JR UNO (prihodi od terminala, zakupnina i sl.), te neusklađene prihode (prihodi koji ostanu neusklađeni nakon konačnog usklađivanja naplate prihoda sa prijavama i deklaracijama u IT sustavu UNO), netirane sa ostalim povratima koji nisu izravno vezani za vrste prihoda.

**) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjena u cijelosti za izgradnju autocesta, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autocesta (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih putova (0,05 KM/litri).

Tabela 4. Osnovni scenario revidiranih projekcija prihoda od neizravnih poreza u % BDP-a, listopad 2025. g.

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2024	2025	2026	2027	2028
PDV	11,3%	11,3%	11,3%	11,2%	11,1%
Trošarine	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%
Carine	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%
Putarina	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	17,2%	17,2%	17,1%	17,0%	16,8%
Namjenska putarina	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	16,3%	16,4%	16,3%	16,2%	16,0%

Izvor podataka za BDP: BHAS, rujan 2025 i DEP, Makroekonomske projekcije, rujan 2025.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

2. OMA, revizija projekcija prihoda od neizravnih poreza

2.1. Projekcije za 2025

U odnosu na projekcije Odjeljenja iz travnja 2025. godine (u daljem tekstu „prethodne projekcije”) projekcije prihoda od neizravnih poreza iz listopada povećane su za 56,6 mil KM. Projekcije prihoda od PDV-a nisu značajnije korigirane (+2 mil KM). Projekcije neto prihoda od trošarina revidirane su za +63,4 mil KM. Od toga su najviše korigirane trošarine na duhan (+42,8 mil KM) zbog bolje tekuće naplate nego što se pretpostavilo u travnju. Zbog značajnog usporavanja trenda rasta u odnosu na prvi kvartal 2025., projekcije neto prihoda od carina revidirane su za -31,9 mil KM u odnosu na prethodne projekcije. Sa druge strane, zbog povoljnijih posljednjih trendova naplate, projekcije prihoda od putarina revidirane su naviše za +20,3 mil KM. Ostali prihodi korigirani su za +2,8 mil KM.

2.2. Projekcije za 2026-2028

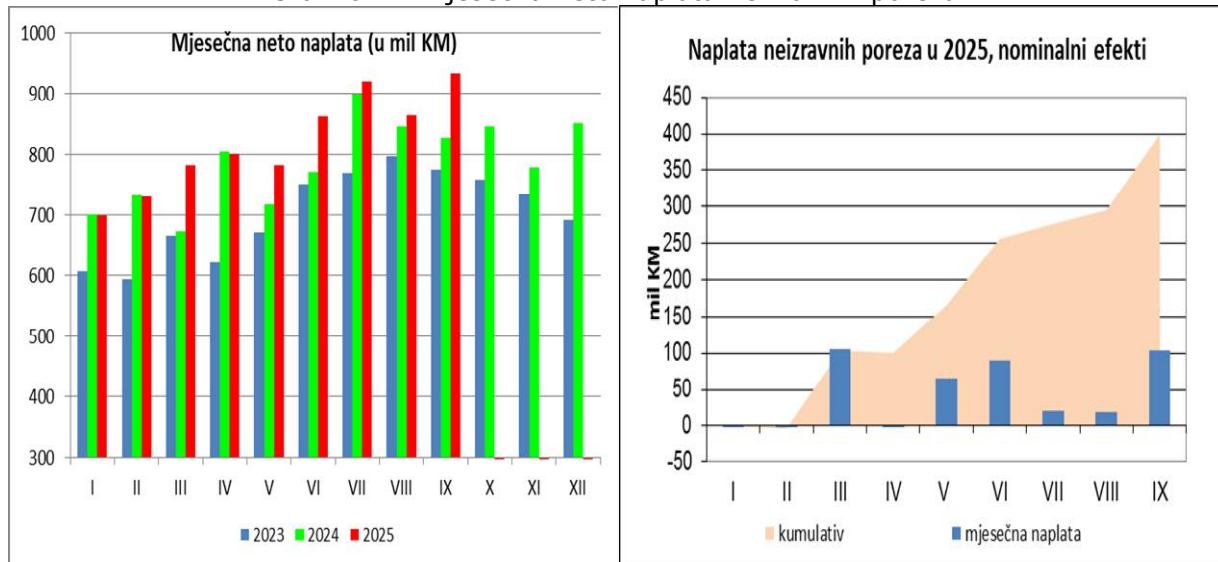
U odnosu na prethodne projekcije, projekcije prihoda od neizravnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu revidirane su za +87,1 mil KM, +45,7 mil KM i +8,7 mil KM, respektivno. Revizija projekcija je kumulativni rezultat promjene statističke osnovice (projekcije za 2025. godinu) i revizije projekcija makroekonomskih pokazatelja (Grafikon 1).

3. Projekcija ukupnih prihoda od neizravnih poreza

3.1. Projekcije za 2025

Prema preliminarnom izvještaju o gotovinskom toku na JR UNO u rujnu 2025. je naplaćeno 1,12 mlrd KM bruto prihoda ili 130,4 mil KM više nego u rujnu 2024. Isplate povrata su bile veće za 25,8 mil KM, tako da su neto efekti u junu iznosili 104,6 mil KM, što predstavlja rast od 12,6%.

Grafikon 4. Mjesečna neto naplata neizravnih poreza

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje, izračun i prikaz OMA

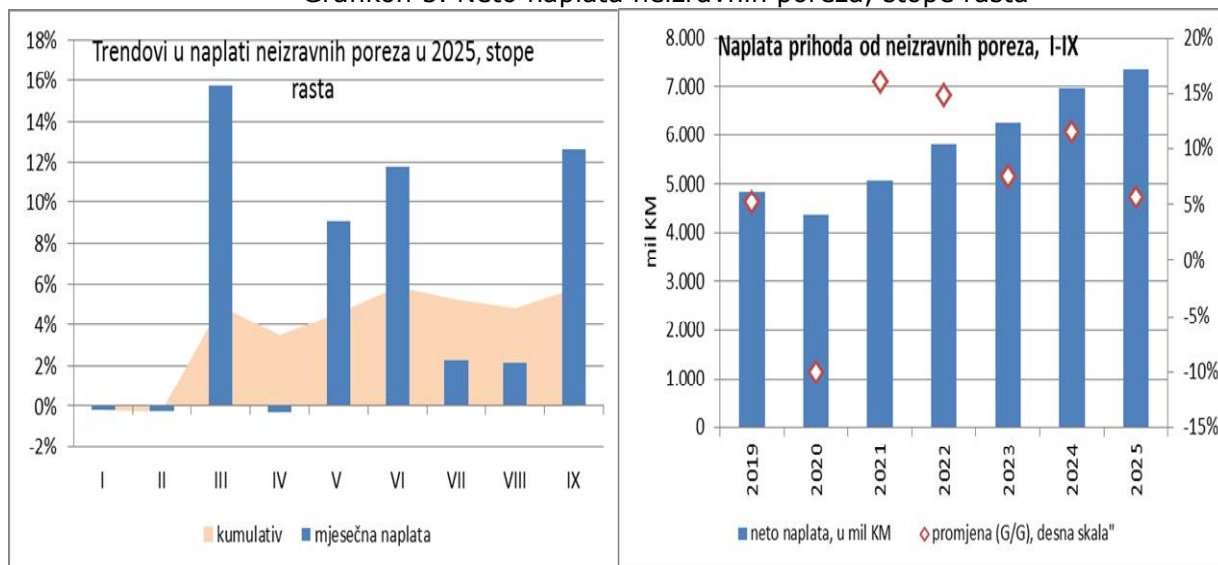
Pregled mjesečne neto naplate neizravnih poreza ukazuje na zaključak da je u siječnju, veljači i travnju naplata bila manja nego u istim mjesecima 2024. godine, dok je u ostalih šest mjeseci bila iznad naplate u istim mjesecima 2024. godine (Grafikon 4, lijevo).

I pored rasta bruto naplate neizravnih poreza, usljed visokog rasta isplata povrata, u prva dva mjeseca 2025. neto efekti naplate su bili negativni (Grafikon 4, desno). Tek su rastom neto naplate u ožujku ostvareni značajni pozitivni kumulativni efekti. Nakon stagnacije u travnju naglo povećanje suficita ostvareno je u svibnju i lipnju, tako da je na razini šest mjeseci ostvaren neto rast od 256,3 mil KM, što predstavlja rast prihoda od neizravnih poreza od 5,8%. Međutim, u srpnju i kolovozu su ostvareni skromni neto efekti zbog visoke osnovice za usporedbu u tim mjesecima u 2024., koji ujedno predstavljaju mjesec u kojima je ostvarena maksimalna naplata u toj godini. Oscilatorni trendovi u naplati neizravnih poreza nastavljeni su i u rujnu kada su ponovo ostvareni visoki neto efekti, što je kumulativne neto efekte povećalo na 399,7 mil KM.

Na zaključak o snažnim oscilacijama naplate u prvom polugodištu ukazuje i činjenica da je od ukupnih neto efekata rasta prihoda od neizravnih poreza za devet mjeseci 2025. čak 92% ostvareno u samo četiri mjeseca – ožujku 27%, rujnu 26%, lipnju 23% i svibnju 16% (Grafikon 4, desno).

Iz pregleda trendova neto naplate neizravnih poreza za devet mjeseci 2025. implicira da je start i proljeće 2025. godine obilježila lošija naplata prihoda od neizravnih poreza. U ostalim mjesecima su ostvarene pozitivne stope rasta, pri čemu su se u četiri mjeseca stope kretale u rasponu 9%-16% (Grafikon 5, lijevo).

Grafikon 5. Neto naplata neizravnih poreza, stope rasta

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Iz pregleda stopa rasta na nivou devet mjeseci (Grafikon 5, desno) može se zaključiti da se stopa rasta, nakon turbulentnog razdoblja 2020 - 2024, koji obuhvata vrijeme pandemije, početak rata u Ukrajini, energetske krizu, početak rata na Bliskom Istoku i izmjenu trošarinske politike¹³, konačno stabilizirala. Nakon ekstremno niskih (2020) i ekstremno visokih stopa rasta (2021, 2022, 2024) očigledno je da nastupa vrijeme "normalizacije" stopa rasta naplate prihoda od neizravnih poreza.

¹³ Izmjena režima plaćanja trošarina na duhanske prerađevine

Pregled kvartalnih stopa rasta prihoda od neizravnih poreza pokazuje da pozitivni kvartalni rast u kontinuitetu traje od 2021., kada je nastupio oporavak nakon pada prihoda prouzrokovanog pandemijom koronavirusa (Grafikon 6). Rat u Ukrajini i energetska kriza su doveli do smanjenja stopa rasta. Iako su se cijene na svjetskom tržištu energenata i ostalih robnih berzi vremenom stabilizirale u 2023. je izgubljen značajan iznos prihoda od trošarina na duhanske prerađevine nakon prelaska na novi režim plaćanja u prvim mjesecima 2023. Efekat niže baze iz prvog polugodišta 2023. imao je za posljedicu više kvartalne stope rasta u 2024., a pogotovo u četvrtom kvartalu te godine kada je ostvaren rast od 13,4%. Neočekivano visoki rast naplate u prosincu 2024. dijelom je posljedica prelijevanja prihoda na kraju jedne i početku nove fiskalne godine, kao posljedica poslovnih odluka obveznika. Imajući sve to u vidu ne iznenađuje niži rast bruto naplate početkom 2025. S druge strane, oporavak uvoza i izvoza u četvrtom kvartalu 2025. puni efekat na isplate povrata su imali početkom 2025. U takvim okolnostima ostvarena je stopa rasta u prvom kvartalu 2025. od 5%, što je skromno u odnosu na 2024. godinu, a ujedno je to i najniža kvartalna stopa rasta od 2021. godine. Ipak, snažan rast naplate neizravnih poreza u svibnju, lipnju i rujnu 2025. rezultirao je višim stopama rasta u drugom i trećem kvartalu 2025. od 6,6% i 5,6%, respektivno (Grafikon 6). No, činjenica da su kvartalne stope rasta u 2025. prepolovljene u odnosu na prethodne godine ukazuje na vraćanje naplate neizravnih poreza u „normalne“ okvire rasta.

Grafikon 6. Kvartalni trendovi u naplati neizravnih poreza

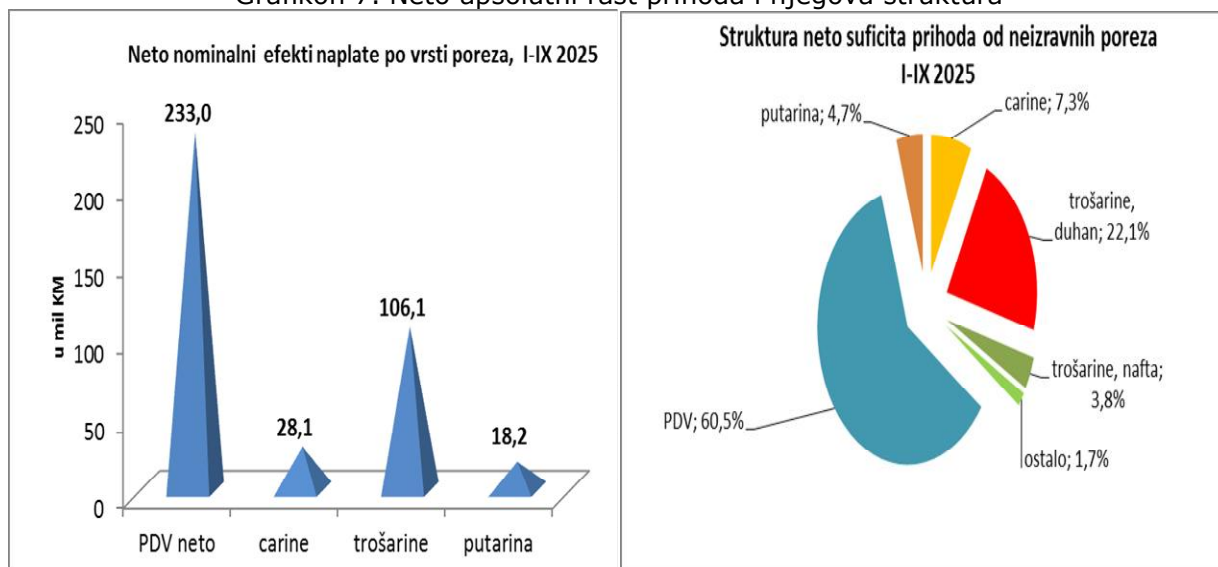

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje, izračun i prikaz OMA

Analiza strukture neto suficita ostvarenog u razdoblju siječanj – rujan 2025. ukazuje na zaključak da je glavni faktor rasta prihoda od neizravnih poreza bio PDV. U razdoblju siječanj – rujan 2025. je naplaćeno 233 mil KM više prihoda od PDV-a nego u istom razdoblju 2024., trošarina više za 106,1 mil KM (Grafikon 7, lijevo).

U strukturi prihoda od neizravnih poreza neto PDV najčešće ima udio od 2/3 prihoda. Međutim, zbog snažnog rasta naplate trošarina na duhanske prerađevine tijekom 2025. značajno je smanjen udio PDV-a u strukturi neto suficita prihoda od neizravnih poreza na 60,6%, dok je, na drugoj strani, udio trošarina na duhanske prerađevine povećan na čak 22,1% (Grafikon 7, desno).

Grafikon 7. Neto apsolutni rast prihoda i njegova struktura

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Prema projekcijama DEP-a, očekuje se nominalni rast BDP-a od 5,2% u 2025. godini, te rast privatne potrošnje od 5,9%. Projektirana stopa inflacije iznosi 3,9%¹⁴. Uzimajući u obzir sve navedeno, **očekuje se da će naplata prihoda od neizravnih poreza u 2025. godini iznositi 9.977,3 mil KM. Projektirana stopa rasta prihoda od neizravnih poreza za 2025. godinu iznosi 5,6%.**

3.2. Projekcija za razdoblje 2026-2028

Za razdoblje 2026-2028 DEP je projektirala približno jednake stope rasta BDP-a kao za 2025. godinu, na nivou oko 5%. Sa druge strane, projektirane su dosta niže nominalne stope rasta potrošnje. Projektirana nominalna stopa rasta privatne potrošnje za 2026. godinu je niža za 1,1 p.b. u odnosu na projektiranu stopu za 2025. godinu. U odnosu na projekcije za 2025. godinu, projektirane nominalne stope rasta privatne potrošnje za 2027. i 2028. godinu niže su za 1,9 p.b. i 2,4 p.b., respektivno.

Okvir 1: Projekcije prihoda od neizravnih poreza

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, KM	9.448,6	9.977,3	10.428,5	10.865,6	11.289,6
Projekcije, % rasta		5,6%	4,5%	4,2%	3,9%
Projekcije, % BDP	17,2%	17,2%	17,1%	17,0%	16,8%

Projektirane stope rasta neto prihoda od neizravnih poreza za 2026., 2027. i 2028. godinu iznose 4,5%, 4,2% i 3,9%, respektivno. Projekcija prihoda u navedenom razdoblju zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2025. godinu.

¹⁴ Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena, DEP, septembar 2025

III ANALITIKA PROJEKCIJA PRIHODA OD NEIZRAVNIH POREZA

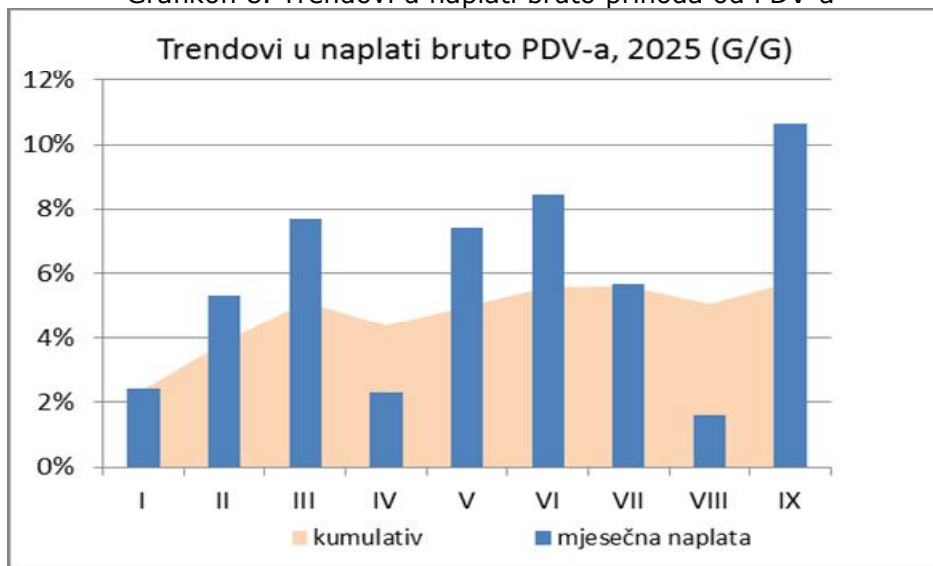
1. PDV

1.1. Projekcije prihoda od PDV-a za 2025

Bruto naplata

I pored snažnih mjesečnih oscilacija primjetan je rastući trend u naplati bruto PDV-a u razdoblju siječanj – rujan 2025. Nakon visokog rasta bruto naplate PDV-a u prosincu 2024., u siječnju 2025. ostvarena je skromnija stopa rasta, da bi u naredna dva mjeseca došlo do značajnog oporavka (Grafikon 8). Međutim, već u travnju je ponovno zabilježen nizak rast, a potom, oporavak u naredna tri mjeseca. U srpnju je stopa rasta bila na razini polugodišnjeg rasta, a u kolovozu je bio zabilježen skroman rast. Međutim, već u rujnu je ostvarena visoka stopa rasta od 10,7%, što predstavlja maksimalni mjesečni rast u 2025. godini. Snažne oscilacije u posljednja dva mjeseca nisu bitnije utjecale na kumulativni rast bruto PDV-a, tako da je za devet mjeseci zabilježena stopa rasta od 5,7% (Grafikon 8, „kumulativ“).

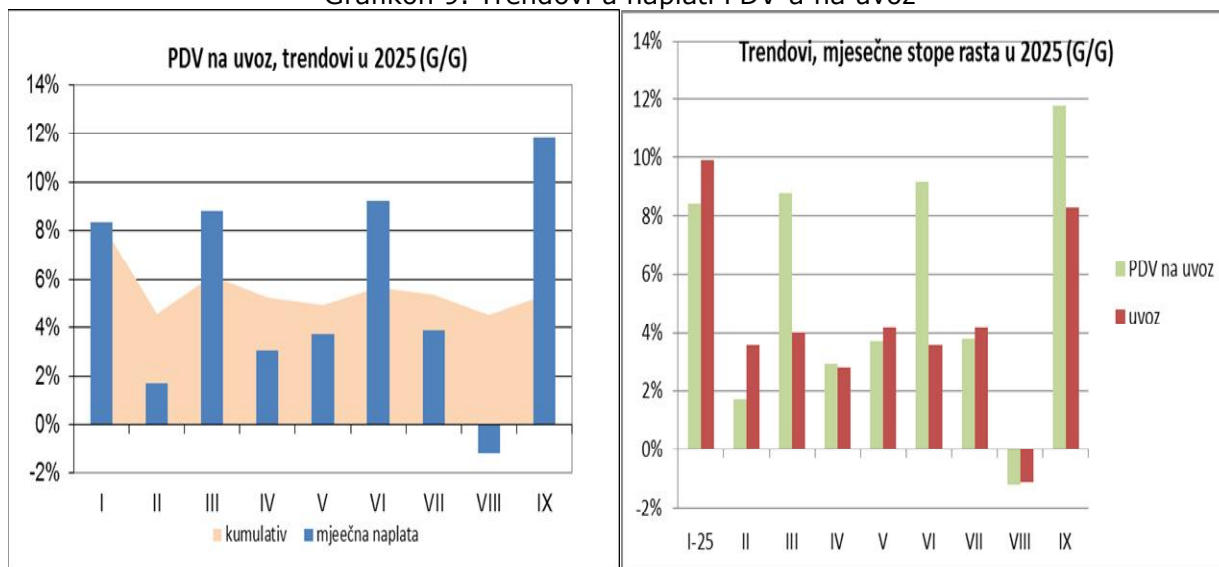
Grafikon 8. Trendovi u naplati bruto prihoda od PDV-a

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje, izračun i prikaz OMA

Iz kretanja kumulativne stope rasta može se zaključiti da je rast bruto PDV-a stabilan, i pored mjesečnih oscilacija, a kumulativna stopa rasta se kretala u uskom intervalu oko 5%. Stabilnost stope rasta bruto PDV-a u najvećoj mjeri ovisi o trendovima u naplati PDV-a na uvoz, koji ima dominantan udio u strukturi bruto PDV-a. Primjetan je snažni oscilatoran trend u naplati PDV-a na uvoz, sa rasponom mjesečnih stopa od -1,2% u kolovozu, do 11,8% u rujnu (Grafikon 9, lijevo). Primjećuje se i pravilnost obrasca naplate PDV-a na uvoz koji podrazumijeva intervale od 2-3 mjeseca, sa visokom stopom rasta u jednom mjesecu, te skromnim stopama rasta u ostalim mjesecima u intervalu. Snažne oscilacije u posljednja dva mjeseca nisu promijenile kumulativne trendove, tako da je za devet mjeseci ostvaren rast PDV-a na uvoz od 5,4%, koliko je bilo i na razini polugodišta (Grafikon 9, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 9. Trendovi u naplati PDV-a na uvoz

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, Agencija za statistiku BiH, izračun i prikaz OMA

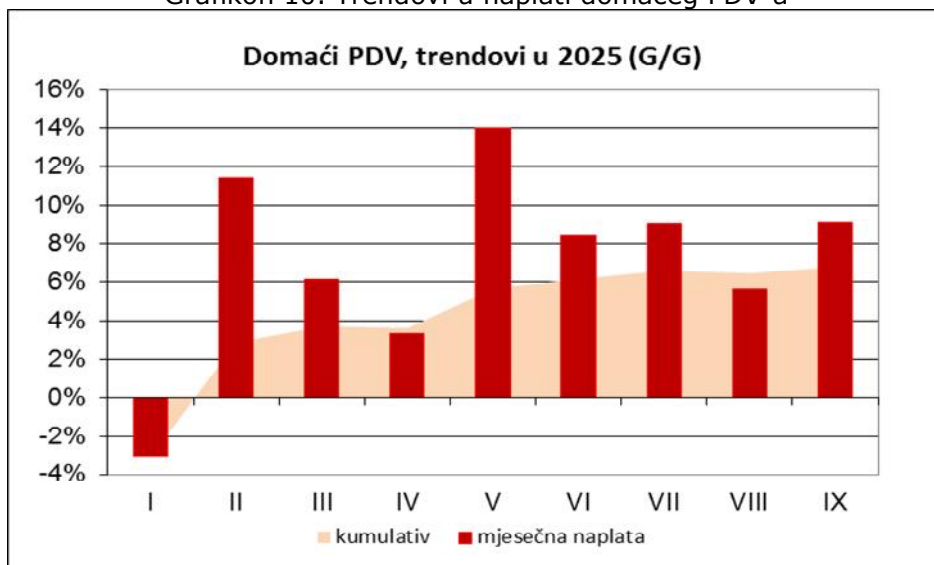
Imajući u vidu povezanost trendova uvoza i trendova kod PDV-a na uvoz, primjećuju se usklađena kretanja mjesečnih stopa rasta osim u ožujku, lipnju i rujnu, kada je stopa rasta PDV-a na uvoz značajno premašivala rast uvoza (Grafikon 9, desno). Ujedno se radi o mjesecima u kojima su ostvarene vrlo visoke stope rasta PDV-a na uvoz.

Za razliku od trendova u naplati PDV-a na uvoz, naplatu domaćeg PDV-a od ožujka 2025. odlikuje pozitivan trend rasta, sa blažim mjesečnim oscilacijama. I pored lošeg starta u siječnju 2025., kada je, prvi put nakon skoro tri godine, zabilježen pad naplate domaćeg PDV-a od -3,1%, visoke stope rasta od svibnja, kada je ostvaren maksimum od visokih 14%, do rujna¹⁵ značajno su doprinijele stabilizaciji kumulativne stope rasta u uskom rasponu. Ni lošija naplata u kolovozu nije značajnije umanjila kumulativni rast, koji za devet mjeseci iznosi 6,8% (Grafikon 10, „kumulativ“).

S obzirom da je za devet mjeseci evidentirano 37,1 mil KM neusklađenih prihoda može se očekivati i viša stopa rasta domaćeg PDV-a, imajući u vidu da se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

¹⁵ Najveći iznos domaćeg PDV-a u toku 2025. je naplaćen u rujnu, a odnosi se na promet u kolovozu. Izvanredna okolnost koja je mogla doprinijeti snažnom rastu naplate domaćeg PDV-a u rujnu jeste isplata značajnog iznosa pomoći umirovljenicima u Federaciji BiH u kolovozu.

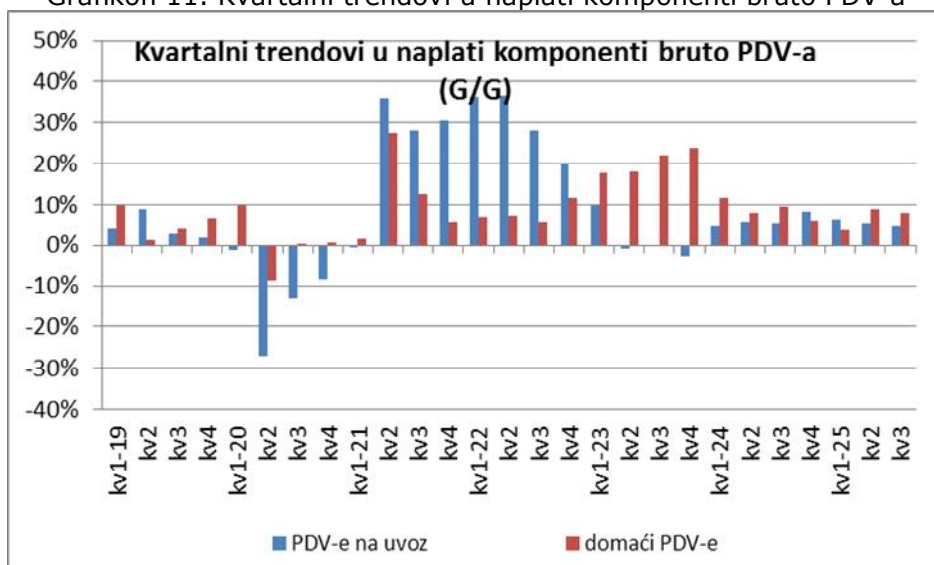
Grafikon 10. Trendovi u naplati domaćeg PDV-a

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Kvartalne usporedbe naplate PDV-a na uvoz ukazuju na opadajući trend rasta. Nakon visoke stope rasta u prvom kvartalu 2025. od 6,1%, u drugom je zabilježen rast od 5,2%. Ni snažni rast naplate u rujnu nije mogao nadoknaditi skromniju naplatu PDV-a na uvoz u srpnju i kolovozu, te je u trećem kvartalu zabilježena stopa rasta od 4,8% (Grafikon 11, „PDV na uvoz“). S druge strane, kvartalne analize naplate domaćeg PDV-a ukazuju na rastući trend. Lošiji start u prvom kvartalu 2025. donio je rast domaćeg PDV-a od skromnih 3,7%, ali je snažni rast naplate domaćeg PDV-a od svibnja rezultirao visokim stopama rasta u drugom i trećem kvartalu od 8,8% i 7,9%, respektivno. Nakon konačnog usklađivanja prihoda može se očekivati i viša stopa rasta domaćeg PDV-a u trećem kvartalu 2025.

Grafikon 11. Kvartalni trendovi u naplati komponenti bruto PDV-a

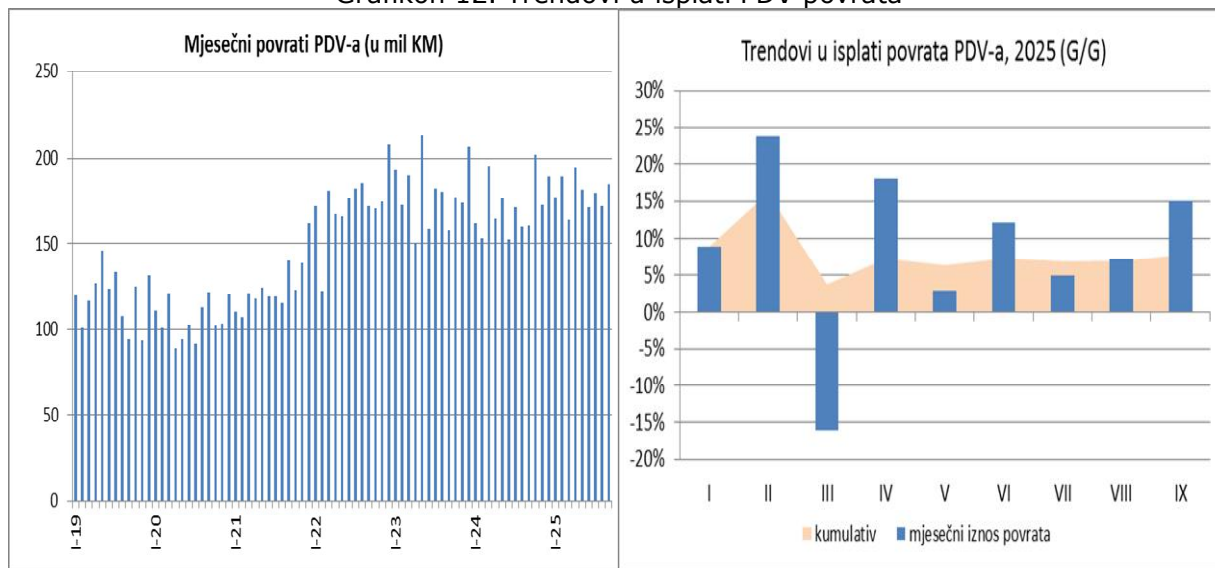

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Povrati PDV-a

U cjelini, kada se promatraju isplate povrata u apsolutnom iznosu u odnosu na godine prije pandemije i rata u Ukrajini, može se zaključiti da je u prvim mjesecima 2025. nastavljen trend jako visokih isplata iz drugog polugodišta 2024. godine (Grafikon 12, lijevo). U pogledu stopa rasta trendovi su oscilatorni, a raspon oscilacija stopa rasta je velik i kreće se od -16,1% u ožujku do +23,7% u veljači (Grafikon 12, desno). I pored snažnih mjesečnih oscilacija, kumulativni rast isplata povrata je stabilan, od travnja na razini 6-7% rasta (Grafikon 12, desno, „kumulativ“).

Grafikon 12. Trendovi u isplati PDV povrata

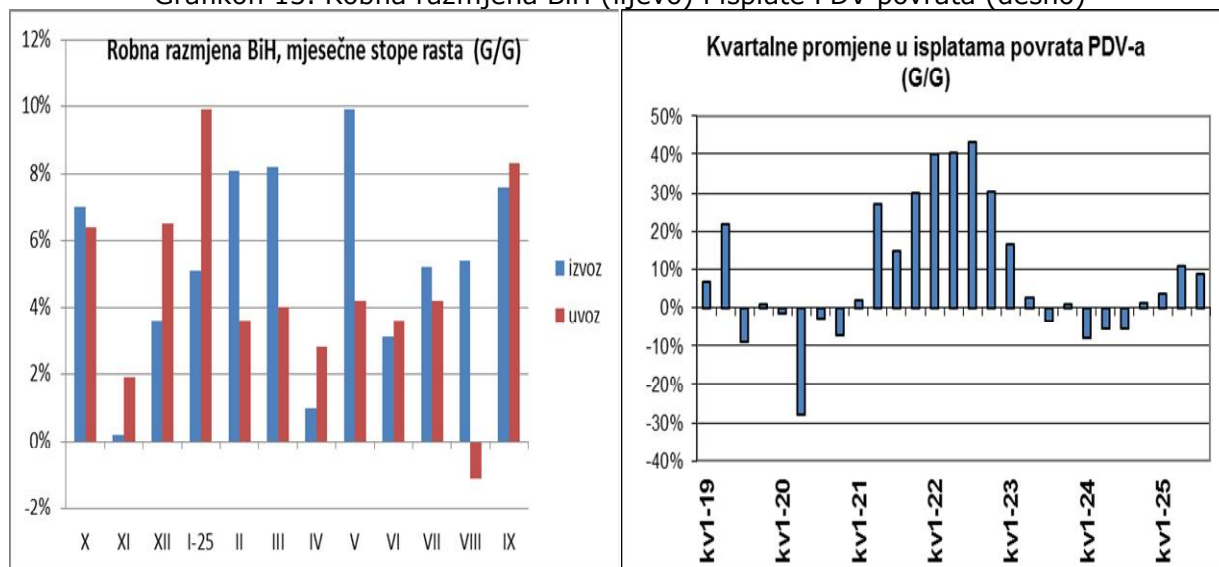
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

I pored rasta isplata povrata u apsolutnom iznosu njihov udio u bruto PDV-u je u padu, sa maksimalnih 27% u veljači na 25% u rujnu 2025. No, i pored takvog trenda, to je za 0,5 p.b. više od udjela povrata u bruto naplati u istom razdoblju 2024.

Iz analize strukture povrata prema korisnicima može se zaključiti da je, kada se radi o stopama rasta, glavni razlog povećanim isplatama povrata PDV-a isplata obveznicima. Tako je u razdoblju siječanj – rujna 2025. ostvaren rast isplata PDV-a obveznicima od 7,5%, a međunarodnim projektima od 3,5%. U apsolutnom iznosu, u navedenom razdoblju, u usporedbi sa istim razdobljem 2024., vraćeno je obveznicima povrata više za 107,2 mil KM, a međunarodnim projektima više za 2,3 mil KM.

Smanjenje isplata povrata u ožujku se može povezati sa visokom osnovicom iz ožujka 2024. godine, dok su povećane isplate povrata u ostalim mjesecima 2025. posljedica oporavka izvoza i uvoza u posljednjem kvartalu 2024. godine i tijekom 2025. (Grafikon 13, lijevo).

Grafikon 13. Robna razmjena BiH (lijevo) i isplate PDV povrata (desno)

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja (rujan 2025.), Agencija za statistiku BiH, izračun i prikaz OMA

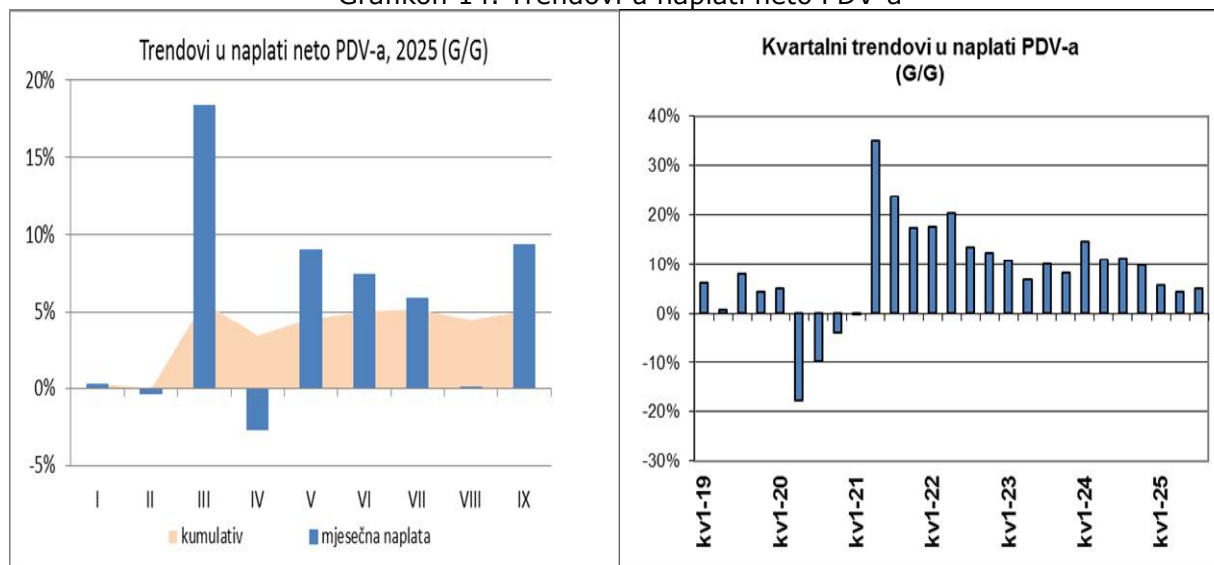
Kvartalne usporedbe pokazuju utjecaj oporavka vanjskotrgovinske razmjene BiH na isplate povrata. Nakon prva tri kvartala 2024., kada je zabilježen značajan pad isplata povrata, čak i do -8%, u četvrtom kvartalu 2024. je ostvaren skroman rast povrata PDV-a od 1,2%. U 2025. je nastavljen trend rasta isplata povrata PDV-a, te je u prvom kvartalu 2025. zabilježen rast od 3,8%, a u drugom i trećem od 10,7% i 8,9%, respektivno (Grafikon 13, desno). Snažan rast isplata povrata u drugom kvartalu je posljedica visokih stopa rasta izvoza u ožujku i svibnju 2025. (Grafikon 13, lijevo). Prilikom analize efekata uvoza i izvoza na povrate PDV-a treba imati u vidu odloženi utjecaj uvoza i izvoza na povrate zbog zakonskih rokova¹⁶ za isplate povrata. Tako će se efekti visokih stopa rasta uvoza i izvoza u rujnu odraziti na isplate povrata u četvrtom kvartalu 2025.

Neto naplata

Nakon visokih stopa rasta u drugom dijelu 2024. godine, u siječnju i veljači je neto naplata PDV-a bila na razini naplate u istom razdoblju 2024. (Grafikon 11, lijevo). Razlog za lošiji start u 2025. je bio snažan rast povrata PDV-a koji je anulirao efekte skromnog rasta bruto PDV-a. No, već u ožujku je zabilježen snažan rast neto PDV-a od 18,4%, kao posljedica smanjenih isplata povrata, što je kumulativnu stopu rasta iz nultog rasta pomjerilo na +5,6%. U travnju je ostvaren pad neto naplate kao posljedica niskog rasta bruto naplate i povećanih isplata povrata u tom mjesecu. Međutim, u svibnju je ostvarena visoka stopa rasta neto PDV-a od 9,1%, a pozitivan rast je, iako sa silaznim trendom, nastavljen i u naredna dva mjeseca, da bi u kolovozu, kao posljedica loše naplate bruto PDV-a i rasta povrata, bila ostvarena nulta stopa rasta neto naplate PDV-a. Oscilatoran trend je nastavljen u rujnu kada je zabilježen rast neto naplate PDV-a od 9,4%. Kumulativna stopa rasta neto PDV-a se nakon lošeg starta od svibnja kreće u uskom rasponu 4%-5% (Grafikon 14, lijevo, „kumulativ“). Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda moguće je očekivati i malo višu stopu rasta na razini devet mjeseci 2025., jer se veći dio neusklađenih prihoda redovito odnosi na uplate PDV-a.

¹⁶ Prema Zakonu o PDV-u rok za isplatu povrata pretežitim izvozniciima je 30 dana od isteka roka za podnošenje prijave PDV-a (10. u mjesecu), odnosno 60 dana za ostale obveznike.

Grafikon 14. Trendovi u naplati neto PDV-a

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Kvartalne usporedbe pokazuju usporavanje rasta neto PDV-a (Grafikon 14, desno). U odnosu na posljednja tri kvartala 2024. stopa rasta neto PDV-a u prvom kvartalu 2025. je prepolovljena i iznosila je 5,6%. U drugom i trećem kvartalu rast je stabiliziran te su ostvarene stope rasta od 4,5% i 5,1%, respektivno. Analiza trendova u razdoblju 2021-2025 ukazuje na zaključak da se radi o najnižem kvartalnom rastu unazad četiri godine.

Projektirani iznos neto prihoda od PDV-a u 2025. godini iznosi 6.554 mil KM, što je za 5,2% više od ostvarenja u 2024. godini (Grafikon 15 i Okvir 2). Projekcija je zasnovana na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija PDV-a (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

1.2. Projekcije prihoda od PDV-a za razdoblje 2026-2028

Analiza trendova naplate ukazuje na dugogodišnji rast prihoda od PDV-a. U godini uvođenja PDV-a (2006) naplaćeno je 2.483,8 mil KM neto prihoda od PDV-a. U svim narednim godinama, izuzev 2009. i 2020. godine¹⁷, zabilježen je rast ovih prihoda. Visoke stope rasta bile su posebno izražene u godini nakon uvođenja PDV-a (2007), te u godinama koje su uslijedile nakon godine izbijanja pandemije virusa korona (2021 i 2022). Konačno, u 2024. godini je naplaćeno 6.227,1 milion KM neto prihoda od PDV-a, što predstavlja rast od visokih 3.743,3 mil KM ili 150,7% u odnosu na 2006. godinu.

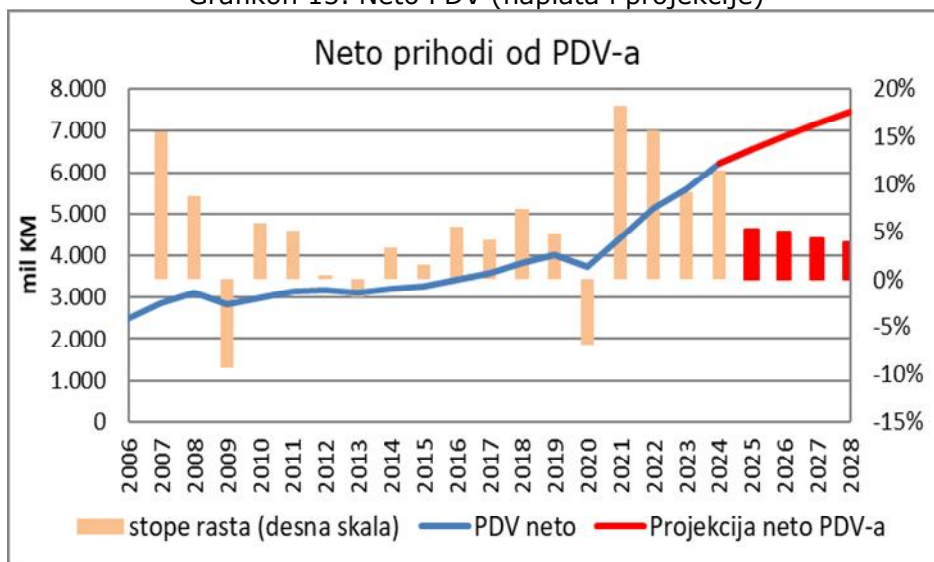
Prihodi od PDV-a predstavljaju najveći generator godišnjeg apsolutnog rasta ukupnih prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2027. U navedenom razdoblju projektirani su u skladu sa dugoročnim trendovima naplate, historijskom sezonskom shemom te projekcijama relevantnih makroekonomskih pokazatelja.

¹⁷ Godine u kojima su bili izraženi efekti globalne finansijske krize (2009) i pojave pandemije virusa korona (2020)
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

Okvir 2: Projekcije prihoda od PDV-a

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, KM	6.227,1	6.554,0	6.875,2	7.170,8	7.443,3
Projekcije, % rasta		5,2%	4,9%	4,3%	3,8%
Projekcije, % BDP	11,3%	11,3%	11,3%	11,2%	11,1%

Grafikon 15. Neto PDV (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

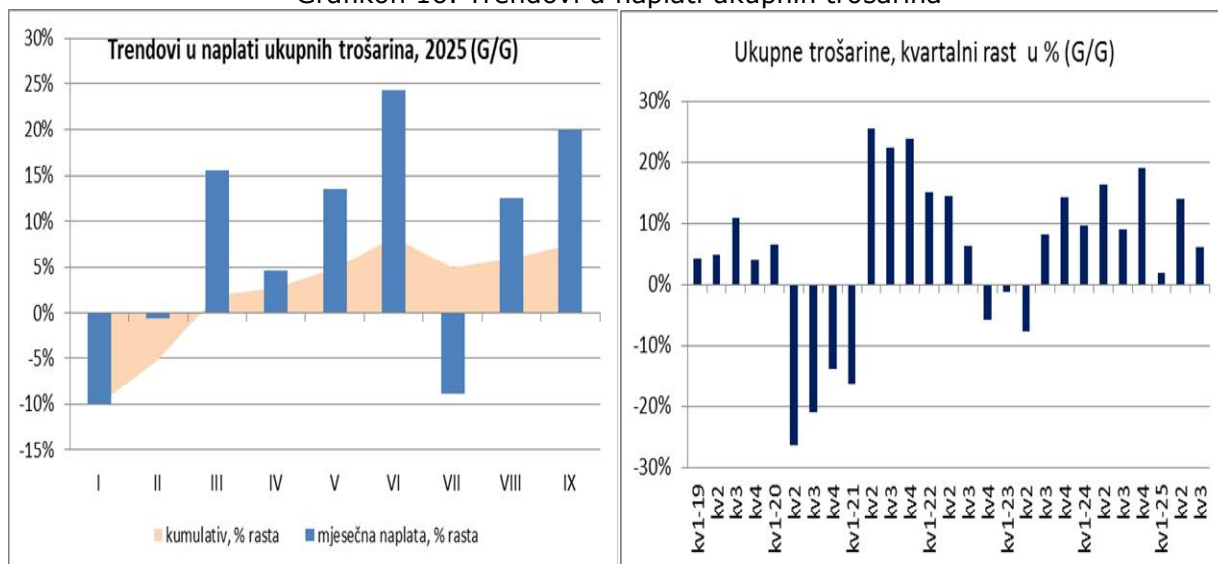
Nakon projektirane stope rasta od 5,2% u 2025. godini, u narednim godinama su na osnovu regresionog modela planirane niže, stabilne stope rasta prihoda od PDV-a, u skladu sa projektiranim stopama rasta potrošnje (Grafikon 15 i Okvir 2).

2. Trošarine

2.1. Ukupne trošarine

Nakon sedam mjeseci pozitivnog rasta u 2024. u kontinuitetu, kada su ostvarene ekstremno visoke mjesečne stope rasta, u prva dva mjeseca 2025. ostvarene su negativne stope rasta prihoda od trošarina. Od ožujka nastupa trend pozitivnog rasta naplate trošarina, kojeg odlikuju visoke stope rasta sa maksimumom u lipnju od 24,3%. (Grafikon 16, lijevo). Oscilatorna naplata je nastavljena i u srpnju, kada je zabilježen najveći pad od -8,9%, dok su u kolovozu i rujnu ponovno ostvarene visoke stope rasta, 12,5% i 20%, respektivno. Kumulativna stopa rasta je izašla iz negativne zone u ožujku, da bi u junu dostigla 8,3% u odnosu na naplatu u prvih šest mjeseci 2024. godine. Međutim, pozitivni trendovi su zaustavljeni u srpnju kada je ostvaren pad prihoda od trošarina od -9,1%, što je prepolovilo kumulativnu stopu rasta. No, nakon oporavka naplate u naredna dva mjeseca kumulativna stopa rasta trošarina je dostigla 7,5% (Grafikon 16, lijevo, „kumulativ“).

Grafikon 16. Trendovi u naplati ukupnih trošarina

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Snažnim rastom prihoda od trošarina u ožujku 2025. anuliran je gubitak iz prva dva mjeseca i ostvaren rast od 1,9% na razini prvog kvartala. Kvartalne usporedbe pokazuju da je u prvom kvartalu 2025. ostvarena najniža stopa rasta unazad šest kvartala (Grafikon 16, desno). Snažni rast naplate prihoda u drugom kvartalu 2025. rezultirao je kvartalnom stopom rasta od 13,9%. Pregled kvartalnih trendova rasta pokazuje da je drugi kvartal 2025. u pogledu naplate prihoda od trošarina prati trendove koji su bili od polovice 2023. do konca 2024. godine. Međutim, lošija naplata trošarina u srpnju je, i pored visokih stopa rasta u kolovozu i rujnu, rezultirala nižom stopom rasta u trećem kvartalu 2025. od 6,3%.

Projektirani iznos neto prihoda od trošarina u 2025. godini iznosi 1.993,4 mil KM, što je za 7,7% više od ostvarenja u 2024. godini (Okvir 3). Projekcija je zasnovana na tekućim trendovima naplate, historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija trošarina (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja.

Okvir 3: Projekcije prihoda od trošarina

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, KM	1.851,7	1.993,4	2.077,7	2.162,3	2.251,0
Projekcije, % rasta		7,7%	4,2%	4,1%	4,1%
Projekcije, % BDP	3,4%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%

Na osnovu projekcija za 2025. godinu i projekcija makroekonomskih pokazatelja, za naredne godine projektirane su stabilne stope rasta prihoda od trošarina (4,2% u 2026. godini i po 4,1% u 2027. i 2028. godini). Planiran je i stabilan udio ovih prihoda u BDP-a u narednom srednjoročnom razdoblju na razini 3,3%-3,4% (Okvir 3).

2.2. Trošarine na duhanske prerađevine

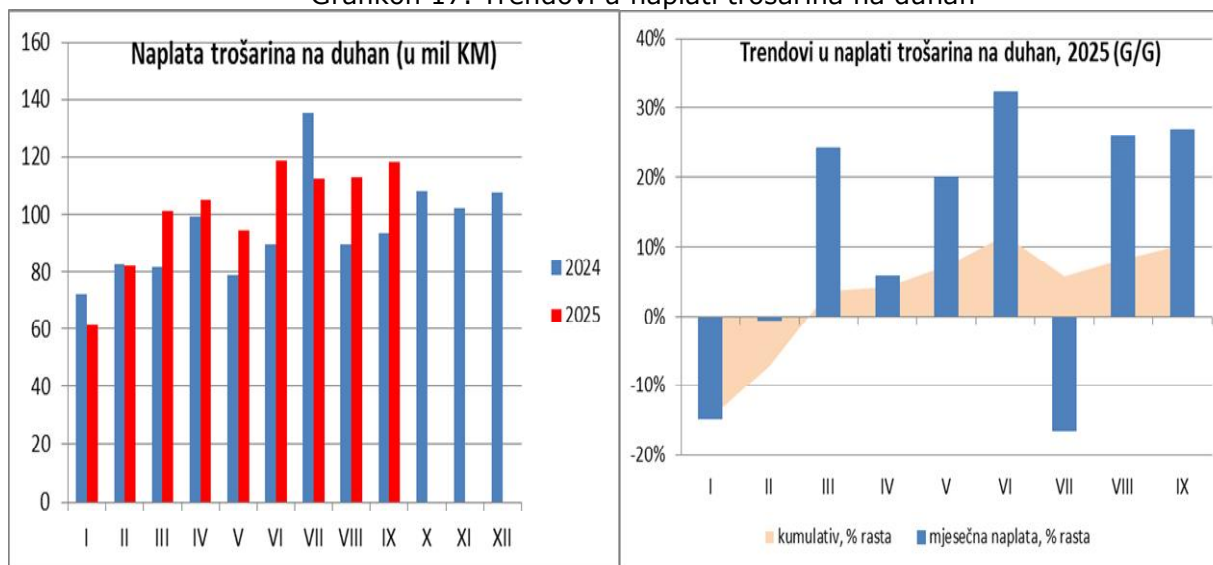
Projekcije trošarina na duhanske prerađevine za 2025. godinu

Analiza strukture prihoda od trošarina pokazuje da ogromna većina apsolutnog rasta (83%), koji je ostvaren u naplati prihoda od trošarina u razdoblju siječanj – rujan 2025. u odnosu na isto razdoblje 2024., potječe od naplate trošarina na duhanske prerađevine.

Naplata prihoda od trošarina na duhanske prerađevine u siječnju 2025. godine je bila prepolovljena u odnosu na naplatu u prosincu 2024., a u veljači je bila na nivou naplate u veljači 2024. (Grafikon 17, lijevo). Tek se naplata trošarina u ožujku u apsolutnom iznosu približila prosječnoj mjesečnoj razini naplate trošarina na duhanske prerađevine koja je ostvarena u posljednjem kvartalu 2024. Mjesečne oscilacije stope rasta naplaćenih trošarina su velike. U razdoblju siječanj – rujan 2025. raspon oscilacija iznosi čak 48,8 p.b., od -16,5% (srpanj) do +32,3% (lipanj) - (Grafikon 17, desno). Oscilacije u naplati trošarina na duhanske prerađevine su uobičajene, s obzirom da samo dvije duhanske korporacije uplaćuju preko 83% prihoda od trošarina, te, imajući to u vidu, svaka promjena poslovnih politika ili *ad hoc* poslovna odluka prema trenutačnoj procjeni stanja na tržištu menadžmenta ove dvije korporacije se neminovno odražava na ukupnu naplatu trošarina na duhanske prerađevine. Slijedom poslovnih politika i procjena o početku zimske sezone koncem 2024., umjesto početkom naredne godine, značajno je povećan uvoz cigareta, što je imalo za posljedicu visok rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine, povećavajući stopu rasta prihoda od trošarina u 2024., a smanjujući rast za prva dva mjeseca 2025. na -7,2%.

Visok rast naplate trošarina u martu i nastavak pozitivnih trendova u naredna tri mjeseca su rezultirali rastom kumulativne stope, ali je veliki pad naplate u srpnju utjecao na smanjenje kumulativne stope rasta na 5,7%, što je 6 p.b. manje u odnosu na prvo polugodište (Grafikon 17, desno, „kumulativ“). Ipak, visokim rastom naplate trošarina u kolovozu i rujnu gubici su nadoknađeni, a kumulativna stopa rasta je povećana čak na 10,4%.

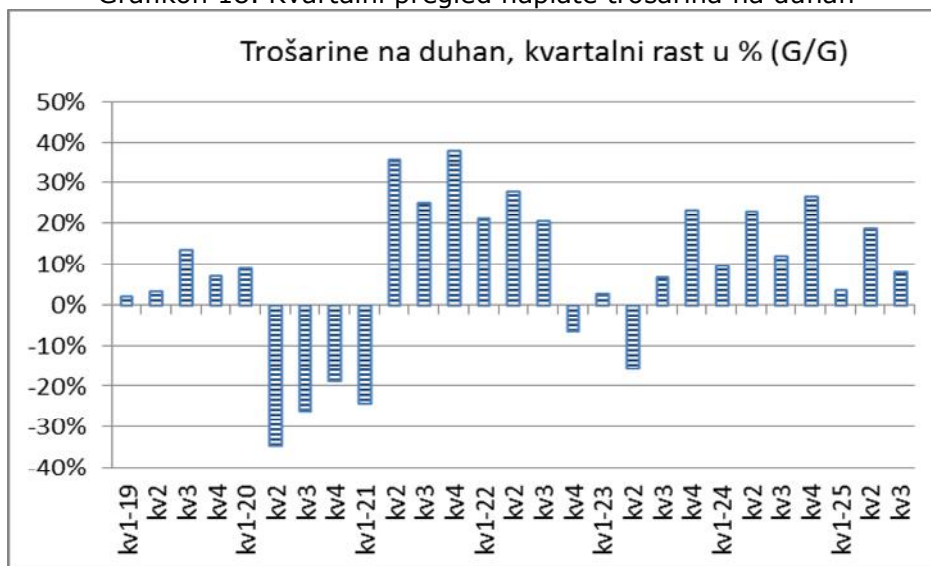
Grafikon 17. Trendovi u naplati trošarina na duhan

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Oporavak naplate trošarina na duhanske prerađevine u ožujku je rezultirao stopom rasta od 3,6% u prvom kvartalu 2025. Radi se o skromnoj stopi rasta imajući u vidu visoke stope rasta u prethodnih šest kvartala, a pogotovo u odnosu na četvrti kvartal 2024. kada je zabilježen rast od visokih 26,7% (Grafikon 18). Međutim, snažan rast naplate u svibnju i lipnju donio je visoku stopu rasta u drugom kvartalu od 18,%. Na trendove u trećem kvartalu negativno je utjecao pad naplate trošarina na duhanske prerađevine u julu, tako da je u trećem kvartalu zabilježena stopa rasta od 8,2%.

Grafikon 18. Kvartalni pregled naplate trošarina na duhan

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

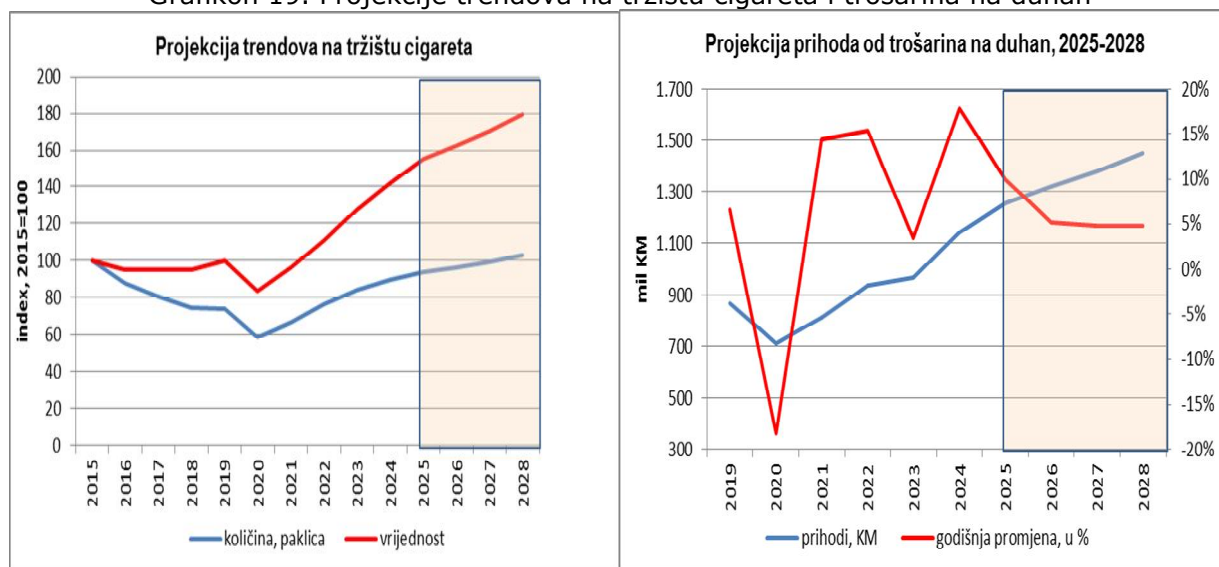
Osnovno polazište za projekcije prihoda od trošarina na duhanske prerađevine za 2025. jesu tekući trendovi naplate trošarina na duhanske prerađevine, koje karakteriziraju velike oscilacije. Za razliku od projekcija za prethodne godine historijski trendovi naplate trošarina na duhanske prerađevine ne mogu predstavljati pouzdano polazište za projekcije naplate u 2025. zbog

promjene režima plaćanja trošarina tijekom 2023., koje je dovelo do strukturalnog prekida u serijama podataka i gubljenja izravne korelacije između naplaćenih prihoda od trošarina i podataka o količinama, cijenama i vrijednosti tržišta cigareta i duhana iz evidencije izdanih trošarinskih markica za duhanske prerađevine. Podaci o preuzetim trošarinskim markicama za cigarete i duhan koje će se uvesti u narednom razdoblju ukazuju na rast količina i vrijednosti cigareta i ostalih duhanskih prerađevina, što je pozitivno iz ugla buduće naplate. Prema izvještajima UNO za devet mjeseci 2025. količina cigareta, mjerena brojem izdanih trošarinskih markica, povećana je za 4,9%, a vrijednost cigareta je bila veća za 9,8% u odnosu na isto razdoblje 2024. Prosječna ponderirana cijena cigareta za devet mjeseci je veća za 4,2% u odnosu na prosječnu ponderiranu cijenu cigareta za 2024. godinu. Imajući u vidu sva ograničenja, polazeći od tekućih trendova u naplati trošarina na duhanske prerađevine i tekućih trendova na tržištu cigareta u BiH u razdoblju siječanj – rujan 2025., pretpostavljajući da neće biti dodatnog povećanja maloprodajnih cijena cigareta do konca 2025., može se očekivati rast prihoda trošarina na duhanske prerađevine u 2025. od 9,9%.

Projekcije trošarina na duhanske prerađevine za 2026-2028

Važan faktor ostvarenja projekcija naplate trošarina na duhanske prerađevine jeste nepromijenjena trošarinska politika i kontinuirana borba protiv crnog tržišta cigareta i duhana u BiH. U naredne tri godine očekuje se stabiliziranje političke situacije u svijetu i stabilizacija robnih burzi i cijena na svjetskom tržištu, oporavak i rast ekonomije, dohotka i potrošnje u skladu sa makroekonomskim projekcijama. Rast tržišta bi trebao pratiti makroekonomske projekcije rasta ekonomije i potrošnje, što bi uz rast prosječne ponderirane cijene u skladu sa projekcijama indeksa potrošačkih cijena DEP-a trebalo dovesti do daljeg rasta vrijednosti prometa cigareta i oporezovanih količina cigareta (Grafikon 19, lijevo). Pod navedenim pretpostavkama u 2026., 2027., i 2028. može se očekivati rast prihoda od trošarina na duhanske prerađevine od 5,2%, 4,8% i 4,8% (Grafikon 19, desno).

Grafikon 19. Projekcije trendova na tržištu cigareta i trošarina na duhan

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

2.3. Trošarine na derivate nafte

Prihodi od trošarina na derivate nafte u odnosu na cijene nafte na svjetskom tržištu u dugoročnom razdoblju

U razdoblju od 2006. do 2014.g. neto naplata trošarina na derivate nafte bila je poprilično ujednačena, sa prosjekom od 426,5 mil KM (min 414,4 mil; max 441,7 mil KM). Sa druge strane, prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu u navedenom razdoblju snažno su varirale¹⁸, a kretale su se između 61,7 i 111,6 dolara po barelu. Prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu snažno su pale u 2015. godini, što je dovelo do pada cijena derivata na tržištu BiH i rasta neto naplate trošarina na derivate nafte. U razdoblju 2015-2019 godine, prosječne godišnje cijene nafte na svjetskom tržištu kretale su se u rangu 43,6-71,3 dolara po barelu, a neto naplata trošarina na derivate nafte u rangu 465,1-526,5 mil KM. Naredno razdoblje, 2020-2023 bilo je jako turbulentno, kako po pitanju cijena nafte tako i po pitanju naplate trošarina na derivate nafte. Cijene derivata su jako pale u 2020. godini (prosjeak svega 42 dolara po barelu), a suprotno zakonima tržišne ekonomije, kao posljedica restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona i posljedičnog gubitka potrošnje, pala je i neto naplata trošarina na derivate nafte (469,5 mil KM). Godine 2021. porasle su i cijene nafte na svjetskom tržištu (na 70,9 dolara po barelu) ali i neto naplata trošarina na derivate (524,4 mil KM) zbog oporavka potrošnje. Godine 2022. ponovo je nastupio pad neto naplate trošarina (501,9 mil KM) uz visoke cijene nafte na svjetskom tržištu (prosjeak 100,9 dolara po barelu) zbog ratnih dešavanja u Ukrajini, a u 2023. godini su zabilježena obrnuta kretanja (prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu 82,5 dolara po barelu, neto naplata trošarina na derivate nafte 522,1 mil KM). U 2024. godini su prosječne cijene nafte na svjetskom tržištu iznosile 80,5 dolara po barelu, a neto naplata trošarina na derivate nafte 563,1 mil KM.

Na osnovu gore navedenog može se zaključiti da su cijene nafte na svjetskom tržištu mnogo više varirale od prikupljenih trošarina na derivate nafte u BiH.

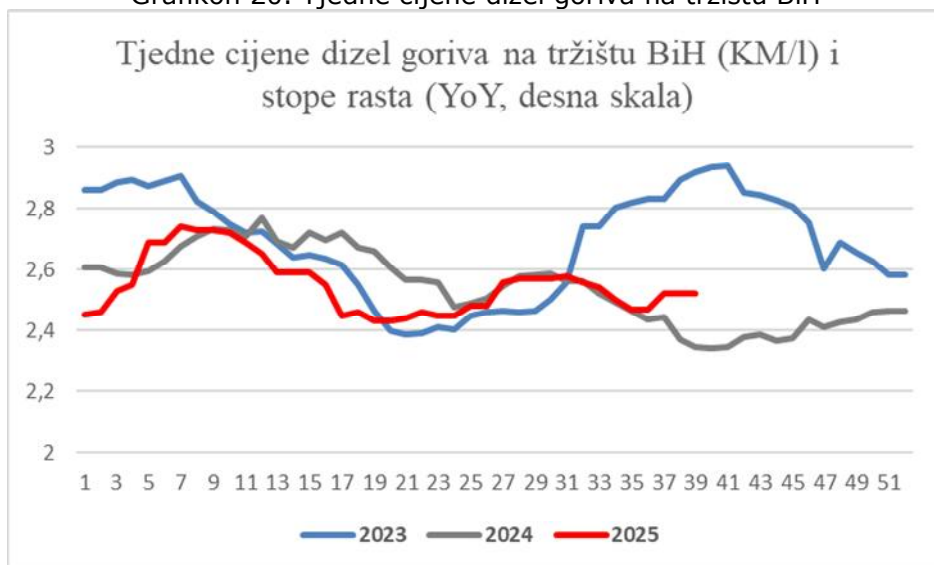
Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH

Tjedne cijene dizel goriva¹⁹ su snažno varirale posljednjih godina. Ako promatramo posljednjih sedam godina, najniže su bile 2020. godini (neponderirani prosjek 1,92 KM/l) a najviše u 2022. godini (neponderirani prosjek 3,10 KM/l). U 2023. godini kretale su se između 2,39 KM/l i 2,94 KM/l a u 2024. godini između 2,34 KM/l i 2,77 KM/l. Raspoloživi podaci do 39. sedmice 2025. godine pokazuju da su u tom dijelu godine cijene varirale u uskom rasponu 2,43 KM/l - 2,74 KM/l (Grafikon 20 i Tabela 5).

¹⁸ Podaci U.S. Energy Information Administration, Europe Brent Spot Price FOB, dolari po barelu

¹⁹ Podaci International Road Transport Union-a preuzeti sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

Grafikon 20. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

Tabela 5. Tjedne cijene dizel goriva na tržištu BiH

	do 39.						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
prosjeak (neponderiran)	2,32	1,92	2,12	3,10	2,69	2,54	2,55
prosj. odst.	0,03	0,23	0,13	0,29	0,15	0,10	0,08
st.dev.	0,04	0,26	0,16	0,38	0,17	0,12	0,09
koef. var. (%)	1,89	13,56	7,51	12,09	6,37	4,74	3,66
min	2,26	1,50	1,80	2,29	2,39	2,34	2,43
max	2,41	2,36	2,40	3,66	2,94	2,77	2,74
raspon	0,15	0,86	0,60	1,37	0,55	0,43	0,31

Izvor: Izračun i prikaz OMA na osnovu International Road Transport Union-a preuzetih sa web stranice Vanjskotrgovinske komore BiH

Struktura osnovice za trošarine na derivate nafte

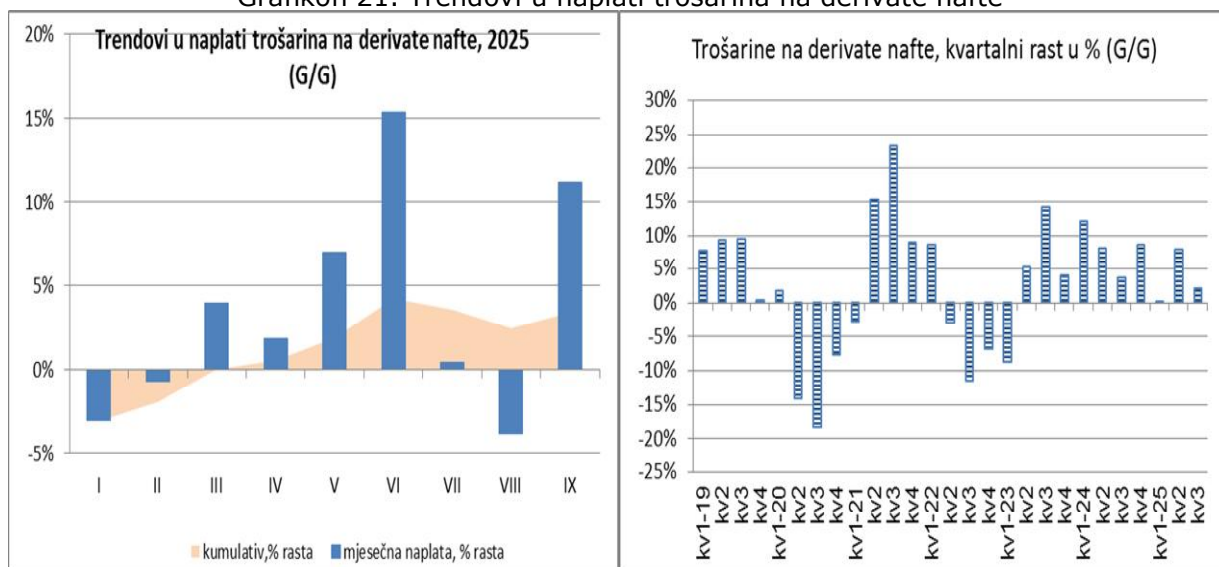
Zanimljivo je u dugoročnom razdoblju analizirati i kretanje kategorija potrošnje koje ulaze u osnovicu za trošarine. U odnosu na 2006. godinu, u 2024. godini je potrošnja dizel goriva porasla za visokih 96%, dok se komponenta potrošnja benzina i ostalih derivata koji ulaze u osnovicu (kerozin i lož ulje) skoro upolovila (-43% i -43,5%, respektivno).

U prvih devet mjeseci 2025. godine, do kada su dostupni podaci iz trošarinskih prijava, uvoz dizel goriva je porastao za 3,3%, benzina za 5,3% a kerozina za 21,8%, u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U istom razdoblju je uvoz lož ulja opao za 15,1%.

Projekcije trošarina na derivate nafte za 2025. godinu

Početak 2025. godine je obilježio pad naplate prihoda od trošarina na derivate nafte (Grafikon 21, lijevo). Nakon lošijeg starta u ožujku je ostvaren rast prihoda od trošarina na derivate od 3,9%, no, već u travnju je zabilježen skroman rast. Ozbiljniji rast naplate trošarina na derivate nafte ostvaren je tek u svibnju, a u lipnju je ostvarena maksimalna stopa rasta od 15,4%. Međutim, poboljšanje je bilo zakratko, jer su se trendovi pogoršali, prvo u srpnju, kada je ostvaren minimalni rast, a potom i u kolovozu, kada je zabilježen pad naplate od -3,8%. Ipak, u rujnu je ponovno ostvarena visoka stopa rasta od 11,2% (Grafikon 21, lijevo). Nakon lošijeg starta kumulativna stopa rasta je dostigla nulti rast tek u ožujku. Poboljšanje trendova naplate u nastavku godine je rezultiralo kumulativnom stopom rasta od 4,2% na razini polugodišta. Međutim, oscilatorni trendovi u posljednja tri mjeseca su smanjili kumulativnu stopu rasta na 3,4% (Grafikon 21, lijevo „kumulativ“).

Grafikon 21. Trendovi u naplati trošarina na derivate nafte

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Rast naplate u ožujku je u cijelosti anulirao pad iz prva dva mjeseca 2025., te je ostvaren minimalni kvartalni rast od 0,1%. Radi se o najnižoj kvartalnoj stopi rasta od 2023. godine (Grafikon 21, desno). Snažan oporavak naplate trošarina na derivate nafte u svibnju i lipnju je donio rast u drugom kvartalu od 7,9%. Međutim, visoka stopa rasta u rujnu nije mogla u većoj mjeri neutralizirati lošije trendove u julu i kolovozu, te je u trećem kvartalu 2025. ostvaren rast od samo 2,1%.

Imajući u vidu sve navedeno, a na osnovu projekcija makroekonomskih pokazatelja, kretanja cijena na svjetskom tržištu nafte i cijena derivata na tržištu BiH, te posljednjih trendova naplate trošarina i sezone sheme naplate koja ne uključuje godine sa specifičnostima, projektirana stopa rasta neto prihoda od trošarina na derivate nafte za 2025. godinu iznosi 3,8%.

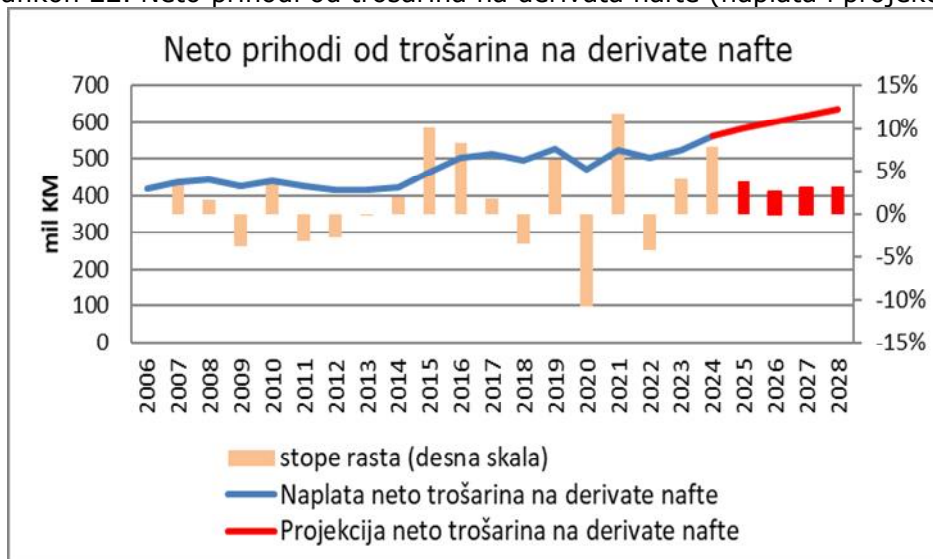
Projekcije trošarina na derivate nafte za 2026-2028

Iz prethodnog teksta se mogu izvući zaključci da su snažne turbulencije cijena u proteklom razdoblju zajedno sa kretanjima relevantnih makroekonomskih indikatora odredile potrošnju derivata nafte na tržištu BiH, a time i prikupljene prihode po osnovu trošarina na derivate nafte

koji imaju značajan udio u ukupnim prihodima od neizravnih poreza. Pošto je potrošnja derivata nafte cjenovno neelastična,²⁰ neto prihodi od trošarina na derivate nafte bili su izuzetno stabilni.

Projekcije trošarina na derivate nafte za razdoblje 2026-2028 prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stabilne stope rasta prihoda od trošarina na derivate nafte i to: 2,6%, 3% i 3,1%, respektivno (Grafikon 22).

Grafikon 22. Neto prihodi od trošarina na derivata nafte (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

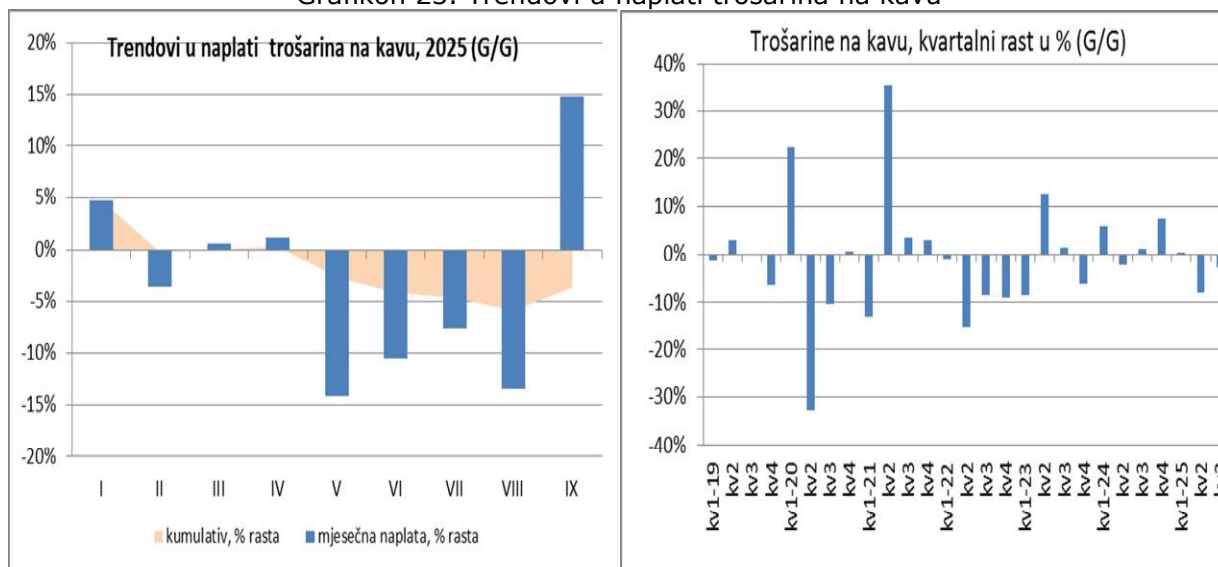
2.4. Ostalo

Za razliku od pozitivnog trenda u naplati trošarina na duhanske prerađevine i derivate nafte, naplata trošarina na kavu iz mjeseca u mjesec se pogoršava. Visoka stopa rasta u rujnu ipak nije mogla kompenzirati negativne trendove iz prethodnih mjeseci tako da je za devet mjeseci ostvaren pad od 3,7% (Grafikon 23, lijevo, „kumulativ“).

Kvartalne usporedbe u posljednje dvije godine pokazuju snažne oscilacije kvartalnih stopa rasta, no, u apsolutnom iznosu prihoda razlike nisu značajne. U prvom kvartalu 2025. ostvaren je minimalan rast prihoda od trošarina na kavu od 0,1% (Grafikon 23, desno). Pogoršanje trendova naplate trošarina na kavu u svibnju i lipnju imalo je za posljedicu negativnu stopu rasta od -8,1% na razini drugog kvartala 2025. Snažni oporavak naplate prihoda od trošarina na kavu u rujnu je ublažio negativne trendove iz prethodna dva mjeseca, te je na razini trećeg kvartala ostvaren pad prihoda od trošarina od -2,7%.

²⁰ Izračun elastičnosti potražnje derivata nafte u BiH dostupan je u OMA Biltenu 237/238, www.oma.uino.gov.ba
 Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Sarajevo: Zmaja od Bosne 47b, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 246 081, Fax:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

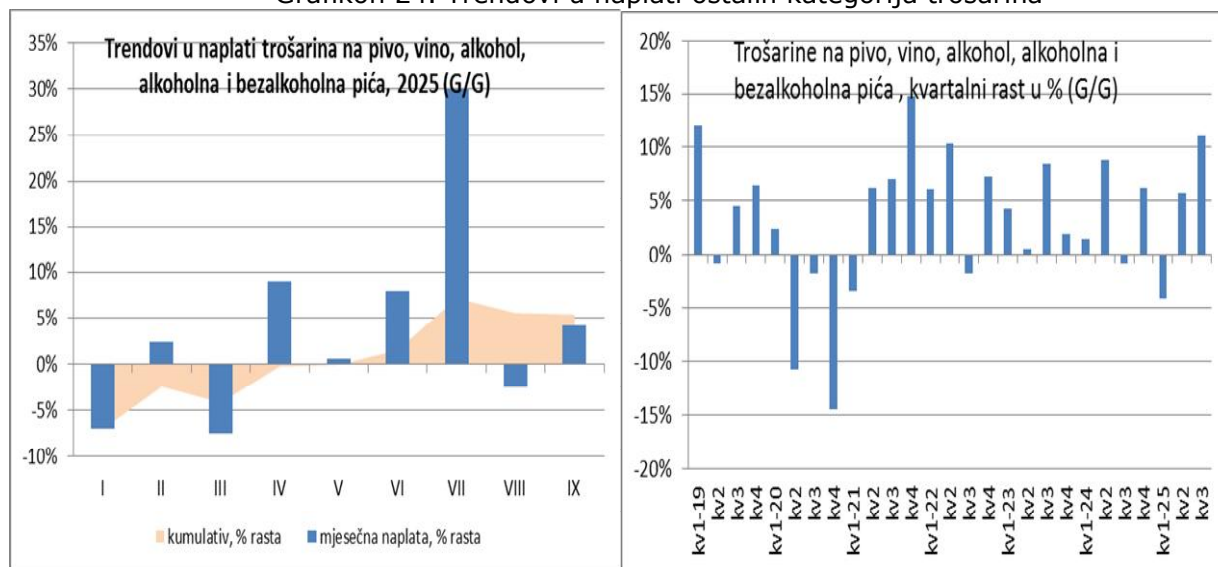
Grafikon 23. Trendovi u naplati trošarina na kavu

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Naplata trošarina na grupaciju proizvoda koju čine pivo, vino, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića je u razdoblju siječanj – rujan 2025. bila za 4,3% veća naplata u istom razdoblju 2024. Rastu je najviše doprinijela naplata trošarina u srpnju (Grafikon 24, lijevo). Kvartalne usporedbe pokazuju oprečne trendove u naplati trošarina. U prvom kvartalu je ostvaren pad od -4,1%, a u drugom kvartalu 2025. rast od 5,8% (Grafikon 24, desno). Visok rast naplate u trećem kvartalu donio je stopu rasta od čak 11,1%.

Grafikon 24. Trendovi u naplati ostalih kategorija trošarina

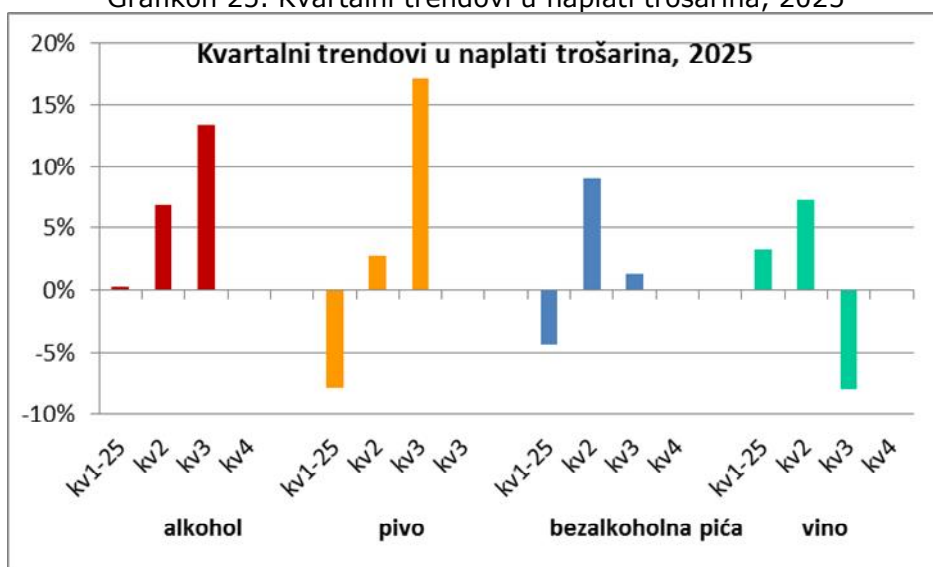

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Trendovi u strukturi naplaćenih trošarina su različiti ovisno o vrsti trošarinskih proizvoda. Generalni zaključak koji se može izvesti jeste da je mjesečna naplata oscilirajuća, a da je kumulativna naplata trošarina u zoni pozitivnog rasta, sa tendencijom rasta kod trošarina na alkohol i alkoholna pića.

Pregled kvartalnih stopa rasta ukazuju na moguće trendove u četvrtom kvartalu 2025. Primjetan je snažan trend rasta kod trošarina na alkohol i alkoholna pića, te trošarina na pivo. Treba napomenuti da je visok rast nalate trošarina na pivo u trećem kvartalu u većoj mjeri posljedica naplate starog duga po osnovu trošarina, te ima jednokratni utjecaj na naplatu i kao takav se isključuje iz tekućeg trenda koji je osnov za projekcije prihoda. Kod trošarina na bezalkoholna pića trendovi su pogoršani, a kod trošarina na vino naplata je u negativnoj zoni rasta (Grafikon 25).

Grafikon 25. Kvartalni trendovi u naplati trošarina, 2025

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

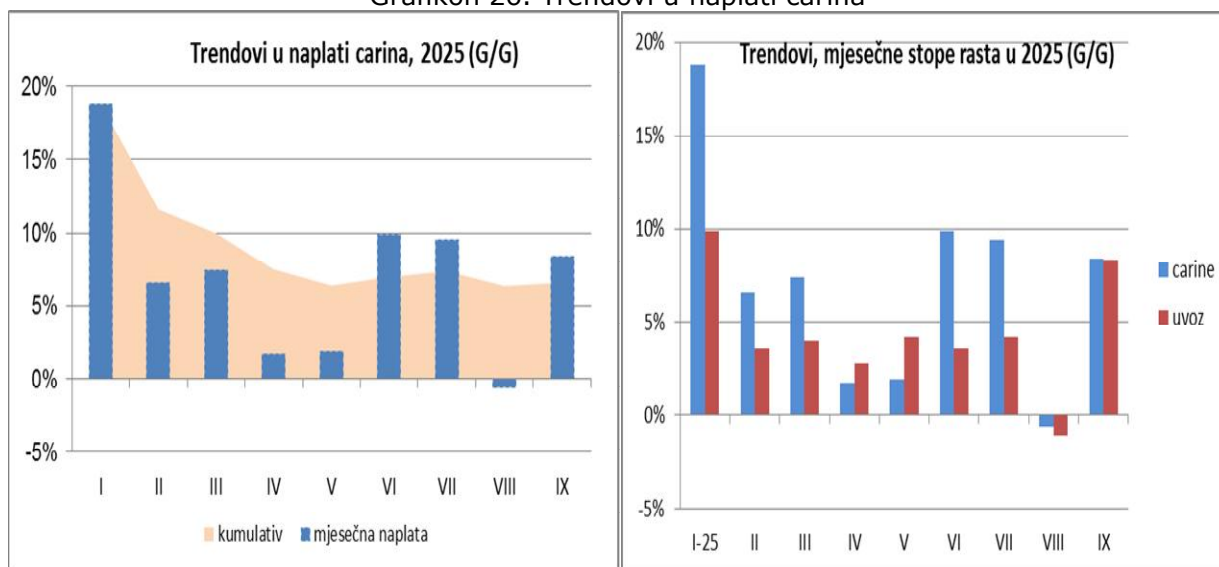
Prihodi od ostalih kategorija trošarina (alkohol i alkoholna pića, pivo, vino, bezalkoholna pića i kava) nemaju značajno učešće u ukupnim prihodima od trošarina. Njihove projekcije rade se zasebno za svaku kategoriju trošarinskog proizvoda, a zasnovane su na historijskoj sezonskoj shemi naplate pojedinih kategorija trošarina (koja ne uključuje godine sa specifičnostima), naplati u prva tri kvartala 2025. godine, te kretanjima i projekcijama makroekonomskih pokazatelja. Projektirana stopa rasta zbirno svih ostalih neto prihoda od trošarina za 2025. godinu iznosi 2,5%. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stabilne stope rasta ovih prihoda po stopama: 2%, 1,9% i 1,6%, respektivno.

3. Carine

3.1. Projekcije prihoda od carina za 2025

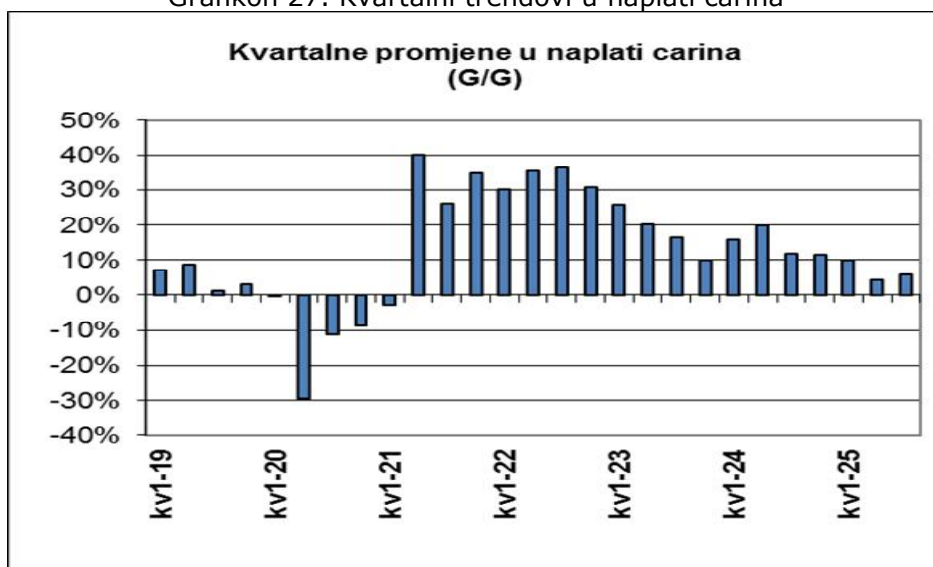
U 2025. nastavljen je trend pozitivnih stopa rasta prihoda od carina iz prethodne godine (Grafikon 26, lijevo). Međutim, nakon visoke stope rasta u siječnju od 18,8%, što je najviša stopa od kolovoza 2024., uočava se trend usporavanja stope rasta, da bi u kolovozu bio zabilježen i pad naplate prihoda od carina od -0,6%, prvi put od veljače 2021. godine. Snažno usporavanje mjesečnih stopa rasta tijekom godine, uzrokovano nižim stopama rasta uvoza (Grafikon 26, desno) imalo je za posljedicu smanjivanje kumulativne stope rasta na 6,6% za devet mjeseci 2025. (Grafikon 26, lijevo „kumulativ“).

Grafikon 26. Trendovi u naplati carina

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje, Agencija za statistiku BiH, izračun i prikaz OMA

Grafikon 27. Kvartalni trendovi u naplati carina

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje, izračun i prikaz OMA

Podaci o naplati PDV-a na uvoz i carina su neizravno ukazivali na trend rasta uvoza (Grafikon 26, desno). Na osnovu pregleda trendova kod uvoza i prihoda od carina može se zaključiti da je rast

carina u pet mjeseci bio značajno iznad rasta uvoza, što signalizira da je brži rast imao uvoz dobara koji je pod režimom carina od uvoza ostalih roba na koje se ne primjenjuje carina. S druge strane, u travnju, svibnju i kolovozu diskrepanca je u korist uvoza. Kvartalne usporedbe naplate prihoda od carina pokazuju da je na razini prvog kvartala stopa rasta iznosila 10%, što je niže za 1,5 p.b. nego u trećem i četvrtom kvartalu 2024. (Grafikon 27). I pored snažnog rasta naplate carina u lipnju lošiji učinci u travnju i svibnju su imali za posljedicu znatno nižu stopu rasta u drugom kvartalu od 4,4%. To je ujedno najniža kvartalna stopa rasta prihoda od carina u posljednje četiri godine. Snažni rast naplate carina u srpnju i rujnu se pozitivno odrazio na stopu rasta u trećem kvartalu 2025. koja iznosi 5,9% (Grafikon 27).

Prema podacima UNO u razdoblju I-IX 2025. godine ostvarena je stopa rasta uvoza od 4,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema projekcijama DEP-a, na razini godine će biti ostvarena viša stopa rasta uvoza od 6,3%. Imajući u vidu trendove naplate prihoda od carina i kretanje uvoza, za 2025. godinu se projektira neto naplata carina u iznosu od 618 mil KM, što je za 6,5% više od naplate u prethodnoj godini.

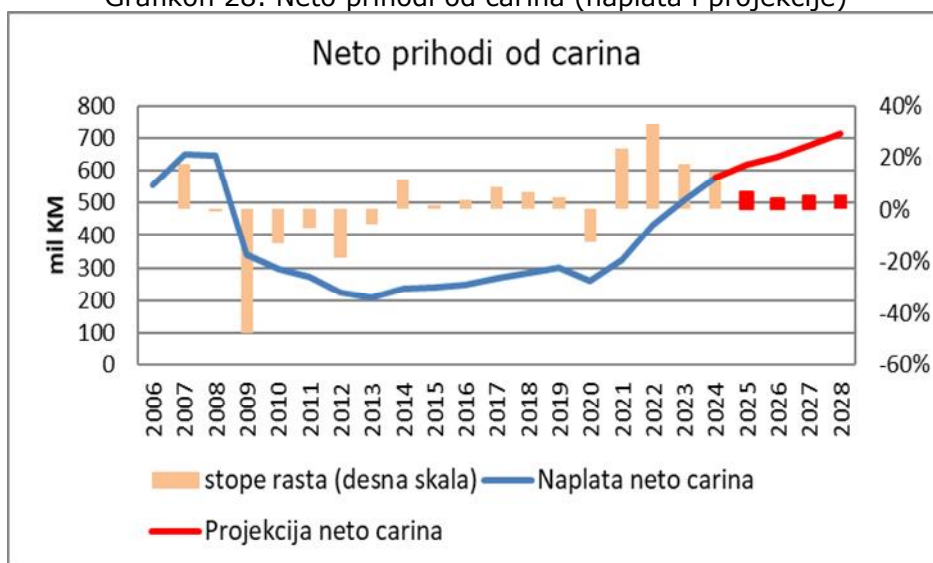
3.2. Projekcije prihoda od carina za razdoblje 2026-2028

Liberalizacija vanjske trgovine dovela je do snažnog pada prihoda od carina. Sa 650,4 mil KM u 2007. godini, neto prihodi od carina pali su na svega 211 mil KM u 2013. godini. Od 2014. godine zabilježen je šestogodišnji trend blagog rasta ovih prihoda, dosežući razinu od 300,6 mil KM u 2019. godini. U 2020. godini, sa pandemijom koronavirusa, neto prihodi od carina su ponovo pali na 262,2 mil KM, dok su u razdoblju 2021-2024 zabilježili snažan oporavak, te su u 2024. godini iznosili 580,1 mil KM. Projekcije prihoda od carina (Okvir 4) zasnovane su na trendovima naplate, a prate projekcije kretanja uvoza. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda od carina od 4,2%, 5,2% i 5,6%, respektivno (Grafikon 28).

Okvir 4: Projekcije prihoda od carina

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, KM	580,1	618,0	644,0	677,5	715,4
Projekcije, % rasta		6,5%	4,2%	5,2%	5,6%
Projekcije, % BDP	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%

Grafikon 28. Neto prihodi od carina (naplata i projekcije)

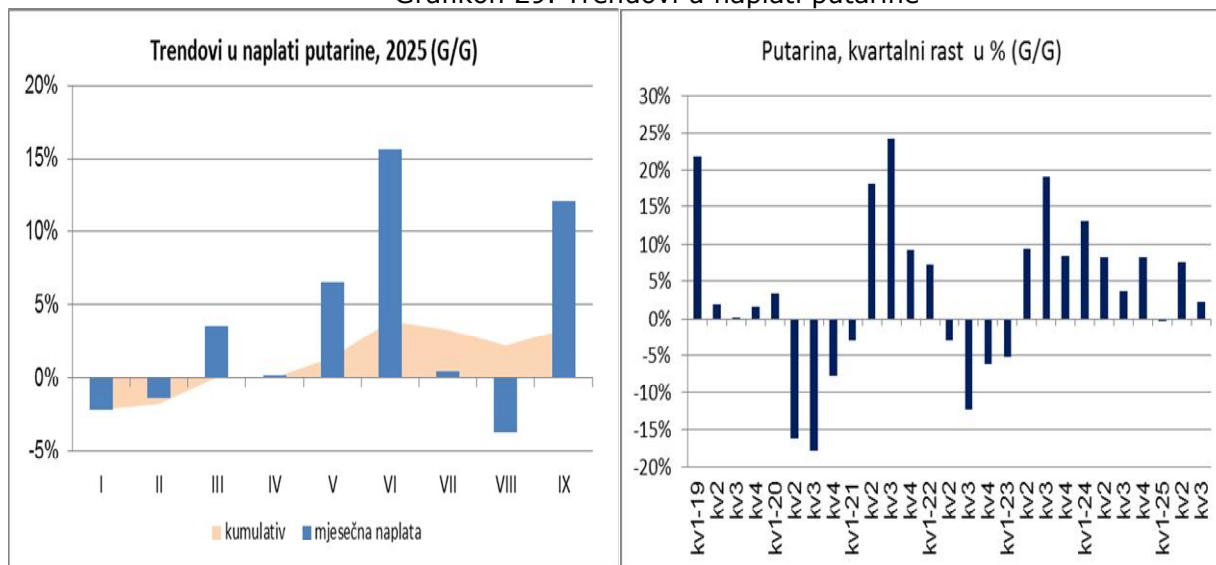
Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

4. Putarina

4.1. Projekcije prihoda od putarine za 2025

Iako se obračunavaju po istom principu, stope rasta prihoda od putarine su bile niže nego stope rasta trošarina na derivate nafte, zbog razlika u osnovici i oslobađanjima. Negativni trendovi u naplati putarine su trajali četiri mjeseca. Rast naplate putarine u ožujku i travnju je bio skroman, a time i nedovoljan da se anulira deficit iz prva dva mjeseca. Pozitivan rast naplate u svibnju, lipnju i rujnu je doveo kumulativnu stopu rasta u pozitivnu zonu rasta, tako da je za devet mjeseci ostvaren kumulativni rast od 3,3% (Grafikon 29, lijevo).

Grafikon 29. Trendovi u naplati putarine

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanja, izračun i prikaz OMA

Kvartalne usporedbe pokazuju da su negativni trendovi u naplati putarine rezultirali padom prihoda u prvom kvartalu 2025. od -0,3% (Grafikon 29, desno). Radi se o prvom kvartalu sa negativnim rastom u posljednje dvije godine. Međutim, zbog snažnog rasta naplate putarine u svibnju i lipnju u drugom kvartalu 2025. ostvaren je rast od 7,5%. Lošija naplata u dva mjeseca trećeg kvartala imala je za posljedicu nižu kvartalnu stopu rasta od 2,3%.

Projektirani iznos neto naplate putarine u 2025. godini iznosi 759,7 mil KM, što je za 3,7% više nego u prethodnoj godini. U skladu sa rješenjima Vijeća za državnu pomoć, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice.

4.2. Projekcije prihoda od putarine za razdoblje 2026-2028

Na dugoročnu dinamiku prihoda od putarine najviše su utjecale izmjene stopa oporezivanja. Do 2009. godine, udio prihoda od putarine nije bilo značajan u prihodima od neizravnih poreza. Sa rastom stope namjenske putarine na sredini 2009. godine,²¹ prihodi od putarine imaju značajniji udio u neizravnim porezima. Promatrano u apsolutnim iznosima, u razdoblju 2009-2014 neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 250,2-307 mil KM. Sa padom cijena nafte na svjetskom tržištu i cijena derivata nafte na tržištu BiH, u 2015. godini rastu prihodi od putarine. U razdoblju 2015-2017, neto prihodi od putarine su se kretali u rasponu 320,5-382,7 mil KM. U veljači 2018.

²¹ Na sredini 2009. godine, novim Zakonom o trošarinama uvedena je namjenska putarina za financiranje autocesta u iznosu od 0,10 KM/l. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,15 KM/l na 0,25 KM/l.

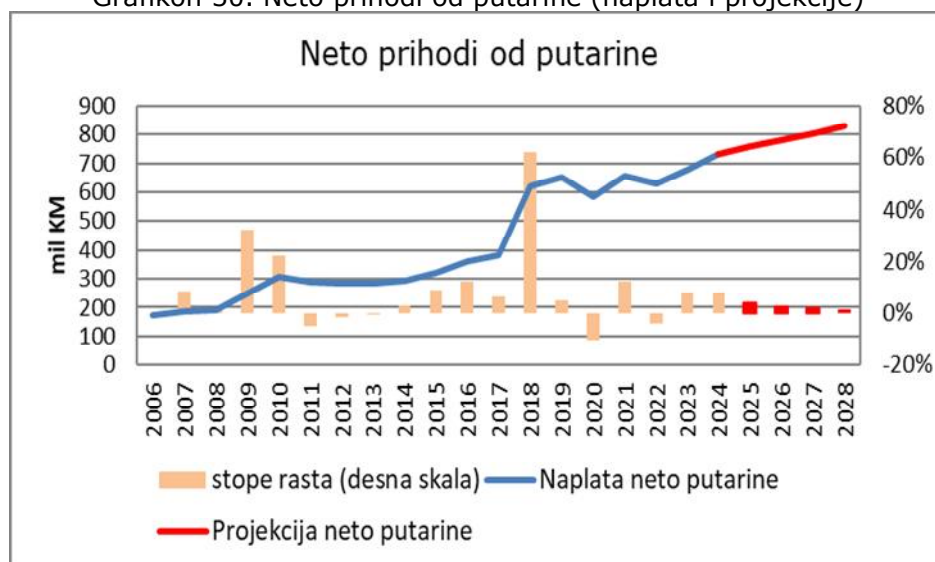
godine ponovo dolazi do rasta stope namjenske putarine²², a neto prihodi od putarine bilježe nagli skok naplate. U razdoblju 2018-2023 kretali su se u rasponu 584-677,7 mil KM, a značajno kolebanje u ovom razdoblju posljedica je restriktivnih mjera u borbi protiv virusa korona, rata u Ukrajini i posljedičnih ogromnih razlika u cijenama nafte na svjetskom tržištu i derivata nafte na tržištu BiH. U 2024. godini prihodi od putarine su iznosili 732,3 mil KM.

Projekcije putarine prate projekcije relevantnih makroekonomskih pokazatelja (Okvir 5). Imajući u vidu rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH, projekcije prihoda od putarine podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice. U 2026., 2027. i 2028. godini planirane su stope rasta prihoda putarine od 2,6%, 3% i 3,1%, respektivno (Grafikon 30).

Okvir 5: Projekcije prihoda od putarine

	2024	2025	2026	2027	2028
Projekcije, KM	732,3	759,7	779,5	802,9	827,7
Projekcije, % rasta		3,7%	2,6%	3,0%	3,1%
Projekcije, % BDP	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%

Grafikon 30. Neto prihodi od putarine (naplata i projekcije)

Izvor: Podaci UNO i projekcije OMA

²² Izmjenama Zakona iz 2017. godine (primjena od veljače 2018. godine) članak koji regulira osnovicu i iznos putarine je izmijenjen. Stopa namjenske putarine je povećana sa 0,10 KM/l na 0,25 KM/l, a razdvojena je na 0,20 KM/l za izgradnju autocesta i 0,05 za izgradnju i rekonstrukciju drugih putova. Time je ukupna stopa putarine povećana sa 0,25 KM/l na 0,40 KM/l.

IV RIZICI

Imajući u vidu ogromne nepoznanice u trenutku izrade projekcija o daljem odvijanju situacije na međunarodnom planu vezano za ratna dešavanja u svijetu, te korištene pretpostavke (DEP, makroekonomske projekcije), ističemo da postoje značajni rizici za ostvarenje projekcija prihoda od neizravnih poreza. S obzirom na osnovne postavke projekcija neizravnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu, ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od neizravnih poreza u razdoblju 2025-2028 je podložno sljedećim rizicima:

- (1) svim rizicima za ostvarenje projektiranih makroekonomskih pokazatelja (DEP) i
- (2) rizicima koji se odnose na samu naplatu prihoda od neizravnih poreza i borbu protiv sive ekonomije.

Makroekonomski rizici

Projekcije prihoda od neizravnih poreza su usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svi rizici koje DEP spominje u svojim projekcijama po automatizmu predstavljaju i rizike za projekcije prihoda od neizravnih poreza, pošto svako odstupanje realizacije DEP-ovih parametara od njihovih projektiranih vrijednosti neizbježno dovodi i do odstupanja realiziranih od projektiranih prihoda od neizravnih poreza.

Povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta

Izmjene²³ Zakona o PDV-u kojima se uvodi pravo na povrat PDV-a na kupovinu prvog stambenog objekta stupile su na snagu 12.04.2025. Iako je izmjenama Zakona predviđeno donošenje izmjena Pravilnika o primjeni Zakona o PDV-a, kojima će se precizirati uvjeti za primjenu prava na povrat PDV-a, u roku od 60 dana, zbog složenosti materije, sagledavanja svih mogućih situacija koje mogu nastati u praksi i sprovođenja obavezne procedure e-konsultacija, u vrijeme revidiranja projekcija prihoda od neizravnih poreza izmjene Pravilnika nisu donesene, tako da nije poznat početak isplata povrata PDV-a. Iz tog razloga nije moguće procijeniti statičke efekte na naplatu neizravnih poreza u smislu gubitaka prihoda od PDV-a. Međutim, dinamička analiza za naredne godine trebala bi uzeti u obzir procjene kretanja makroekonomskih pokazatelja, te cjenovnu elastičnost potražnje za stanovima. **Kao mogući rizik elastične potražnje za stanovima jeste neutralizacija pozitivnih efekata povrata PDV-a za fizičke osobe.** S obzirom da se radi o značajnom iznosu olakšice rast potražnje za stanovima izazvane pravom na povrat PDV-a može imati za posljedicu rast cijena stanova, što može odvratiti potencijale kupce od kupovine stanova (odlaganjem ili odustajanjem od kupovine), kao i ostale kupce koji ne bi imali pravo na povrat PDV-a. To bi, u konačnici, moglo anulirati olakšicu koja se odobrava kupcima stanova, čime bi se izgubio osnovni cilj izmjene Zakona o PDV-u.

Potencijalni rizici u vezi oslobađanja plaćanja putarine

Rješenja Vijeća za državnu pomoć BiH u vezi oslobađanja putarine za rudnike i termoelektrane nose određene rizike po naplatu neizravnih poreza. Prema saznanjima, neki od gospodarskih subjekata, koji su bili korisnici oslobađanja putarine, su pokrenuli postupke pred Sudom BiH za naknadu štete, tj. povrat plaćene putarine za 2023., a Sud je donio prvostupanjske presude kojima nalaže isplatu povrata putarine obveznicima. Nije poznato koliko je gospodarskih subjekata podnijelo tužbe za povrat putarine, niti je moguće predvidjeti konačni ishod postupaka. Imajući u vidu rješenja Vijeća, projekcije prihoda od putarine za razdoblje 2025-2028 **podrazumijevaju naplatu putarine za sve obveznike, osim za željeznice.** Drugačiji ishod eventualnih pravnih postupaka korisnika porezne olakšice (tj. konačne presude Suda u korist obveznika) podrazumijevao bi obvezu povrata prethodno plaćene putarine obveznicima, što implicira manju naplatu putarine u odnosu na projekcije.

²³ „Službeni glasnik BiH“ br. 20/25 od 04.04.2025.

S obzirom na navedene nepoznanice potrebno je sagledati maksimalnu magnitudu negativnog utjecaja isplate povrata obveznicima kojima to omogućava Zakon o trošarinama. Prema podacima²⁴ iz 2022., posljednje godine u kojoj su oslobođanja plaćanja putarine primijenjena na rudnike i termoelektre, navedenu olakšicu su iskoristila 22 gospodarska subjekta i dvije entitetske željeznice. Količina dizela koja je u navedenoj godini oslobođena putarine a koju su iskoristili rudnici i termoelektre iznosila je 54,6 mil litara, iz čega proizilazi da je oslobođanje putarine iznosilo 21,8 mil KM. Oslobođanje putarine se nije primjenjivalo u 2023., 2024. i 2025. godini. Stoga bi maksimalni negativni iznos povrata putarine za tri godine iznosio 65,4 mil KM, na bazi podataka iz 2022. i uz zadržavanje istog obujma poslovnih aktivnosti rudnika i termoelektrana u protekle tri godine.

Uvođenje američkih sankcija Naftnoj industriji Srbije

Uvođenje američkih sankcija Naftnoj industriji Srbije (NIS) moglo bi se pozitivno odraziti na potrošnju derivata u BiH odnosno naplatu trošarina na derivate nafte, putarine i pripadajućeg dijela PDV-a na Jedinostveni račun UNO BiH. Imajući u vidu povoljnije cijene derivata nafte u BiH u odnosu na okruženje i članice EU²⁵, moguć je rast njihovog prometa u pograničnim krajevima između BiH i Srbije, te pojava tzv. „tank turizma“, koji podrazumijeva namjerno skretanje šlepera sa velikim rezervoarima sa uobičajenih ruta i transport preko teritorije BiH, u cilju korištenja jeftinijih derivata kako bi se uštedjelo na troškovima transporta²⁶.

Ukidanje carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD

Prijedlog ukidanja carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD u BiH, koji je iniciran u proljeće 2025., podrazumijevao je privremeno ukidanje carina do potpisivanja sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i SAD. U međuvremenu su SAD uvele dodatne carine na uvoz roba iz BiH. Imajući u vidu da je nedavno²⁷ Upravni odbor UNO prihvatio mišljenje UNO o ovoj inicijativi, eventualno ukidanje carina na uvoz roba podrijetlom iz SAD može predstavljati rizik po projekcije prihoda od carina.

Prema statičkoj procjeni, koja je zasnovana na podacima UNO o naplaćenim uvoznim dažbinama prema podrijetlu robe u 2024., gubici prihoda od neizravnih poreza bi iznosili 17,2 mil KM, u čijoj strukturi se 14,7 mil KM odnosi na prihode od carina, a ostatak na pripadajući PDV-e (Okvir 6). Dinamička procjena gubitka prihoda uzima u obzir sve pretpostavke koje su korištene prilikom izrade projekcija prihoda od carina i prihoda od PDV-a u razdoblju 2025-2028. U navedenom razdoblju ukupni gubici prihoda od neizravnih poreza (carine i PDV-e) bi se kretali od 18,3 mil KM u 2025. do 21,1 mil KM u 2028., što predstavlja 2,5% prihoda od carina, 0,2% ukupnih prihoda od neizravnih poreza, odnosno 0,03% BDP (Okvir 6).

Okvir 6. se odnosi na procjene iznosa prihoda od carina i pripadajućeg PDV-a na uvoz roba podrijetlom iz SAD u BiH na nivou čitave godine. Naime, to bi bili iznosi procijenjenog gubitka ukoliko bi primjena izmjene politike započela od 1. siječnja za konkretnu godinu. S obzirom da u vrijeme izrade projekcija prihoda od neizravnih poreza nije poznato da li će se inicijativa razmatrati u nadležnim institucijama, konkretan iznos gubitka moći će se procijeniti srazmjerno

²⁴ Izvor: Izvještaj UNO o realizaciji Odluke o količinama dizel goriva na koje se ne plaća putarina za 2022. godinu za razdoblje 01.01.-31.12.2022. godine po korisnicima oslobođanja.

²⁵ Vid. European Commission, Weekly Oil Bulletin, 9 October 2025

²⁶ Pojava „tank turizma“ je detektirana u EU prije 15-tak godina, kada su analize pokazale da u uvjetima postojanja različitih stopa trošarina u članicama EU međunarodne prijevoznice kompanije, tankajući gorivo u članicama gdje su trošarine na gorivo (a time i maloprodajne cijene) najniže, vode određenu «mikro-fiskalnu» politiku. Ovakom poslovnom politikom, koja se bazira na razlikama u poreznoj konkurentnosti između zemalja, kompanije ostvaruju izravne fiskalne uštede na troškovima goriva, dok država u kojoj kupuju gorivo ostvaruje dodatne fiskalne prihode, veću zaposlenost i rast u određenim sektorima.

²⁷ 10. sjednica UO UNO, održana 05.09.2025.

eventualnoj duljini primjene izmjene zakonodavstva u godini, odnosno broju mjeseci primjene ukidanja carina podrijetlom iz SAD.

Okvir 6: Procjena gubitaka zbog ukidanja carina na uvoz iz SAD

gubici:	2024	2025	2026	2027	2028
prihodi od PDV-a (mil KM)	2,5	2,6	2,8	2,9	3,0
prihodi od carina (mil KM)	14,7	15,7	16,3	17,2	18,1
ukupno gubici prihoda (mil KM)		18,3	19,1	20,0	21,1
kao % prihoda od					
carina		2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
kao % prihoda od neizr.poreza		0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
kao % BDP		0,03%	0,03%	0,03%	0,03%
Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje (Izvještaj o naplaćenim pristojbama po podrijetlu za 2024); DEP (BDP 2025-2028); projekcije OMA (2025-2028); izračun OMA.					

Ostali rizici rizici iz sfere neizravnih poreza

U rizike koji mogu ugroziti izvršenje projekcija naplate prihoda od neizravnih poreza u sferi politike i administriranja neizravnim porezima možemo ubrojiti sljedeće:

- Slabljenje borbe protiv crnog tržišta duhanskih prerađevina nakon okončanja harmonizacije poreznog opterećenja cigareta u BiH sa standardima EU;
- Slabljenje borbe protiv PDV prijevara, pogotovo u sferi povrata, koji, u situaciji pada zaposlenosti i nelikvidnosti obveznika postaju atraktivni za prijevare;
- Predlaganje izmjena politike neizravnog oporezivanja kao što su: diferencirane stope PDV-a, privremeno ukidanje trošarina na derivate ili povrat za međunarodni transport, zahtjevi za oslobađanjem ili isplatu povrata za promet u zemlji i sl.

Dodatak: Posljednje projekcije međunarodnih institucija*i. Projekcije Europske komisije (EK)*

Na osnovu Tabele 6. mogu se vidjeti projekcije realnog rasta BDP-a i inflacije za razdoblje od 2024. do 2026. godine iz posljednjih projekcija EK (proljeće 2025). Za 2024. godinu je procijenjeno da je u EU ostvaren realni rast BDP-a od 1%, dok se za 2025. i 2026. godinu projektiraju stope rasta od 1,1% i 1,5%, respektivno. Što se tiče stope inflacije u EU, procjenjuje se da će pasti sa 2,6% u 2024. godini na 2,3% u 2025., te na 1,9% u 2026. godini.

Tabela 6. Projekcije EK, proljeće 2025

Projekcija	Realni rast BDP-a (%)			Inflacija (%)		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026
Euro zona	0,9	0,9	1,4	2,4	2,1	1,7
EU	1,0	1,1	1,5	2,6	2,3	1,9

Izvor: European Economic Forecast, Spring 2025

ii. Projekcije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF)

Posljednje projekcije MMF-a datiraju iz listopada 2025. godine. Prema navedenom izvoru, procjenjuje se da je globalni rast u 2024. godini iznosio 3,3%, te da će stope rasta u 2025. i 2026. godini iznositi 3,2% i 3,1%, respektivno (Tabela 7).

Osim projekcija za svjetsku ekonomiju, u Tabeli 7. predstavljene su MMF-ove projekcije za Eurozonu.

Tabela 7. Projekcije realnog rasta BDP-a, MMF, listopad 2025

	Projekcija		
	2024	2025	2026
World Output	3,3	3,2	3,1
Euro Area	0,9	1,2	1,1

Izvor: IMF, World Economic Outlook Update, October 2025.

iii. Projekcije Europske centralne banke (ECB)

U projekcijama ECB iz rujna 2025. godine očekuje se da će prosječni godišnji rast realnog BDP-a u Eurozoni iznositi 1,2% u 2025. godini, te da će iznositi 1,0% u 2026. i 1,3% u 2027. godini.

Tabela 8. Projekcije ECB rasta BDP-a i inflacije za Eurozonu, rujna 2025.

	2024	2025	2026	2027
Realni BDP	0,8	1,2	1,0	1,3
Inflacija mjerena HICP-om	2,4	2,1	1,7	1,9

Izvor: Projekcije ECB iz rujna 2025. godine; www.ecb.europa.eu

Kretanje prihoda od trošarina na kavu

(piše: Mirjana Popović, stručni savjetnik - makroekonomista)

Uvod

Trošarine predstavljaju jedan od najznačajnijih oblika neizravnih poreza i imaju važnu ulogu u fiskalnom sustavu svake zemlje. Njihova osnovna svrha je obezbjeđivanje stabilnih prihoda proračunu, ali i regulacija potrošnje određenih proizvoda, najčešće onih koji se smatraju luksuznim ili čija prekomjerna uporaba može imati negativne eksterne efekte.

*Kava zauzima posebno mjesto među proizvodima na koje se obračunavaju trošarine. Trošarine na kavu u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) regulirane su Zakonom o trošarinama u BiH²⁸ i obračunavaju se po kilogramu uvezene robe. Zbog svoje rasprostranjene upotrebe i stabilne potražnje, trošarine na kavu predstavljaju stabilan izvor prihoda. Procijenjena godišnja potrošnja kave u BiH iznosi oko **šest kilograma po stanovniku**²⁹, što zemlju svrstava među najveće potrošače kave u regionu. Trošarine na kavu izravno utječu na fiskalne prihode, ali i na tržište, od maloprodajnih cijena do potrošačkih navika stanovništva. Ova procjena pokazuje da je kava **široko konzumiran proizvod**, što opravdava njeno praćenje u okviru fiskalne analize.*

Cilj analize je detaljni prikaz trendova naplate prihoda od trošarina na kavu u promatranom razdoblju, identificiranje faktora koji su utjecali na njihovo kretanje, mogući pravci razvoja i preporuke za unapređenje fiskalne politike u ovom segmentu. Posebna pažnja biće posvećena sezonskim oscilacijama i vezi sa širim makroekonomskim kretanjima i navikama potrošača.

Sažetak

Ovaj rad je nastavak analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja³⁰ i prati naplatu prihoda od trošarina na kavu u BiH za godišnje razdoblje od 2021. do 2024. godine, uz detaljan uvid u kvartalne podatke do trećeg kvartala 2025. godine i mjesečne podatke do rujna 2025. godine. Kako je sva kava koja se prodaje na tržištu BiH uvozna, promjene u naplati izravno ovise o obujmu uvoza i kretanja prosječnih maloprodajnih cijena kave.

Metodološki okvir

Analiza se zasniva na podacima Uprave za neizravno oporezivanje BiH, uz interne preračune i prikaz u sustavu Odjeljenja za makroekonomsku analizu (u daljem tekstu: OMA). Svi pokazatelji izraženi su u nominalnim vrijednostima, bez prilagođavanja inflaciji. Godišnje i kvartalne stope rasta izračunate su na osnovu uporedivih razdoblja prethodne godine.

²⁸ „Službeni glasnik BiH”, br. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17, 50/22

²⁹ Procjena potrošnje po stanovniku izvedena je na osnovu podataka Uprave za neizravno oporezivanje BiH o ukupnom uvozu kave (oko 18 milijuna kilograma godišnje) i procijenjenog broja stanovnika (~3 milijuna). Na osnovu toga, godišnja potrošnja iznosi približno 6 kg po stanovniku.

³⁰ O politici oporezivanja kave i naplati prihoda od trošarina na kavu više u: Popović, M. (2022) „Analiza naplate prihoda od trošarina na kavu”; OMA bilten br. 207/208. O kretanjima naplate ovih prihoda i tekućim trendovima više u: Popović M. (2023) „Analiza naplate prihoda od trošarina na kavu”, OMA bilten br. 221/222; Popović M. (2024) „Analiza kretanja prihoda od trošarina na kavu” OMA bilten br. 233/234.

Obuhvat analize

- **Godišnja naplata prihoda od trošarina na kavu**
Prikaz godišnjih prihoda od trošarina na kavu (2021³¹–2024³²) i izračun stope rasta (2022–2024).
- **Godišnje kretanje uvoza kave**
Analiza uvozne količine kave (2021–2024) i međugodišnjih stopa rasta (2022–2024), radi sagledavanja veze između obujma uvoza i naplate trošarina.
- **Kvartalna naplata prihoda od trošarina na kavu**
Prikaz kvartalnih kretanja naplate (Q1 2021–Q3 2025³³) i kvartalne stope rasta (Q1 2022–Q3 2025), sa naglaskom na sezonske oscilacije.
- **Mjesečna naplata prihoda od trošarina na kavu**
Detaljna mjesečna dinamika naplate (siječanj 2021–rujan 2025³⁴) i mjesečne stope rasta (siječanj 2022–rujan 2025).
- **Prosječna cijena mljevene kave**
Kretanje mjesečne prosječne maloprodajne cijene (siječanj 2021 – rujan 2025) i izračun mjesečne stope rasta (siječanj 2022 – rujan 2025).
- **Povezanost varijabli**
Uporedna analiza kako uvoz, cijena i sezonalnost utječu na naplatu trošarina i dugoročne trendove prihoda.

Ovaj pregled omogućava sagledavanje dugoročnih trendova, sezonskih utjecaja i faktora koji oblikuju prihod od trošarina na kavu u BiH.

1. Godišnje kretanje prihoda od trošarina na kavu i uvoza kave

Prihodi od trošarina na kavu u BiH čine relativno mali udio u ukupnim prihodima od trošarina, krećući se između 1,7% i 2,3% tijekom promatranog razdoblja. Iako je njihov fiskalni značaj manji u odnosu na trošarine na duhan ili gorivo, ovi prihodi imaju stabilan karakter i odražavaju razinu uvoza, a posljedično i razinu potrošnje kave.

Grafikonom jedan prikazano je kretanje godišnje naplate prihoda od trošarina na kavu za razdoblje 2021–2024. godine, u milijunima KM.

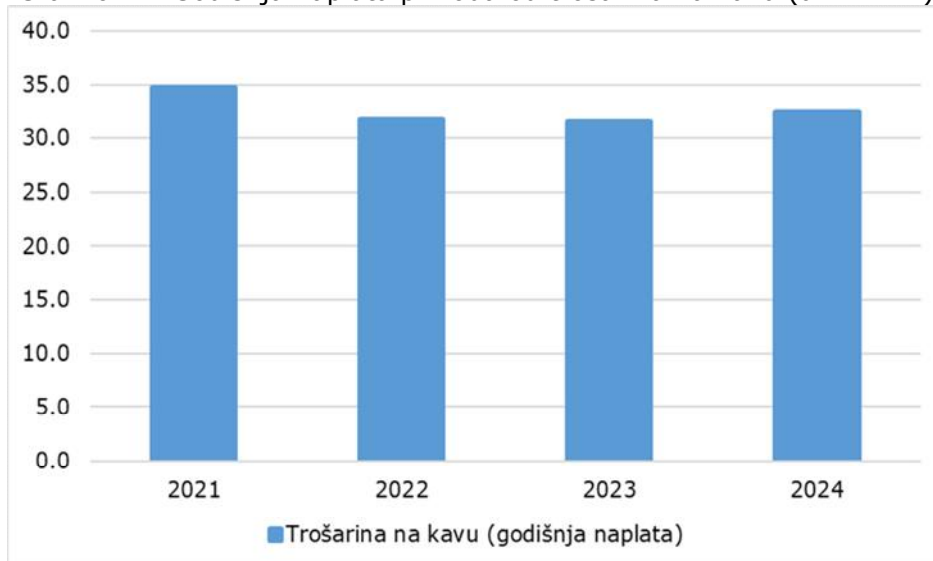
³¹ Zbog pojave pandemije Covid-19, 2020. godina nije relevantna za usporedbe

³² Posljednji raspoloživi godišnji podaci

³³ Posljednji raspoloživi kvartalni podaci

³⁴ Posljednji raspoloživi mjesečni podaci

Grafikon 1. Godišnja naplata prihoda od trošarina na kavu (u mil. KM)

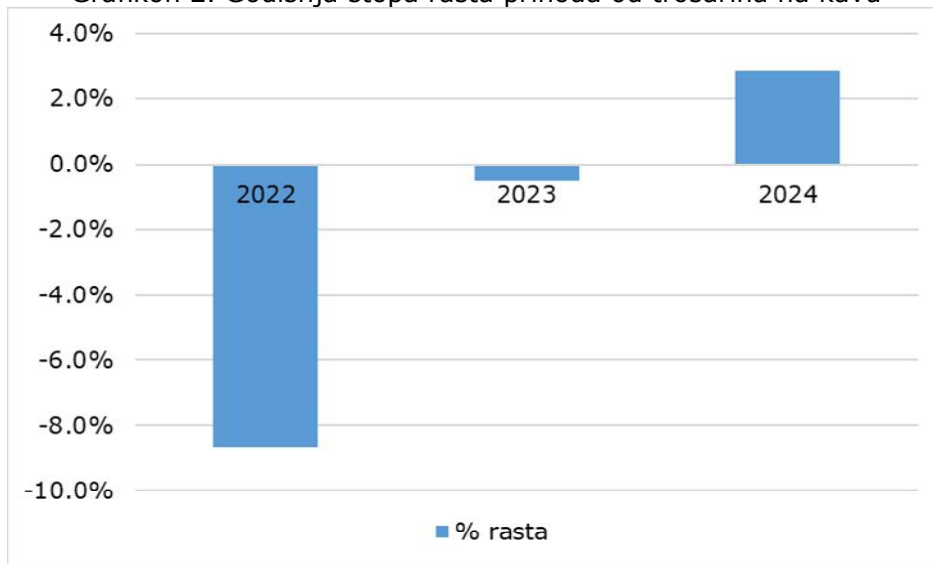

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Najveća naplata ostvarena je 2021. godine, s iznosom blizu 35 milijuna KM. U 2022. i 2023. godini bilježi se blagi pad prihoda, što može ukazivati na smanjenje potrošnje kave ili uvozne količine. Tijekom 2024. zabilježen je umjereni oporavak, ali prihodi i dalje ostaju ispod razine iz 2021. godine.

Grafikonom dva prikazana je godišnja stopa rasta prihoda od trošarina na kavu u razdoblju od 2022. do 2024. godine.

Grafikon 2. Godišnja stopa rasta prihoda od trošarina na kavu

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

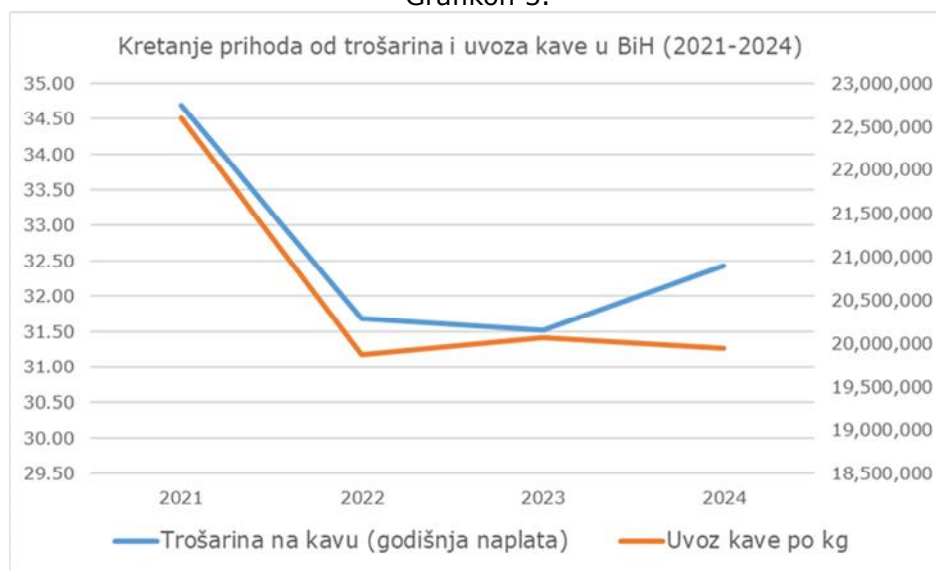
Pad naplate 2022. godine od 8,7% rezultat je kombiniranog efekta smanjenog uvoza sirove kave i rasta cijena na svjetskom tržištu, što je ograničilo domaću potrošnju. 2023. godina pokazuje gotovo stagnaciju, sa blagim dodatnim smanjenjem od 0,5%, dok 2024. donosi preokret sa rastom od 2,9%, što ukazuje na blagi oporavak u naplati ovih prihoda. Ovi podaci jasno pokazuju

da je najveći negativni trend zabilježen 2022. godine, dok je 2024. obilježena umjerenim rastom i stabilizacijom naplate.

Sumirano, kretanje prihoda od trošarina na kavu u zadnje dvije godine pokazuje **visok stupanj otpornosti** u usporedbi s drugim kategorijama trošarinskih prihoda. Oporavak u 2024. godini ukazuje na **stabilizaciju potrošnje i prilagođavanje tržišta** nakon poremećaja izazvanih rastom cijena i globalnim lancima opskrbe u prethodnim godinama.

Grafikonom tri prikazano je uporedno kretanje prihoda od trošarina na kavu u milijunima KM (lijeva vertikalna skala) i kretanje ukupno uvezene količine kave po kg (desna vertikalna skala) u BiH za razdoblje 2021-2024.

Grafikon 3.

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

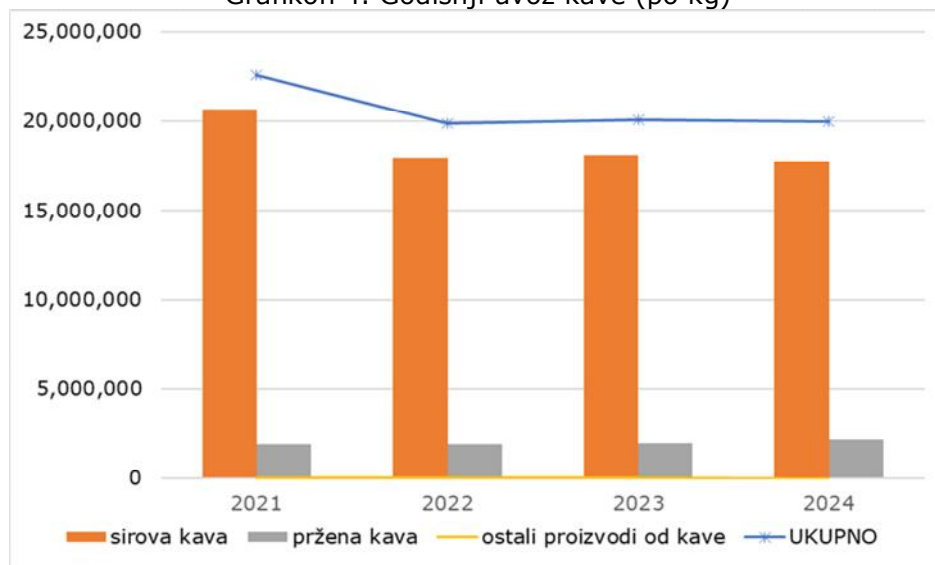
Uočljivo je da oba pokazatelja imaju sličan obrazac kretanja, pad u 2022. godini, stabilizaciju u 2023. i blagi rast u 2024. godini. Međutim, u 2024. se primjećuje razilaženje trendova, dok uvoz kave bilježi blago smanjenje, prihodi od trošarina pokazuju rast. S obzirom da se trošarina na kavu plaća prilikom uvoza po kilogramu³⁵, ovakvo kretanje može se objasniti promjenom u strukturi uvoza, odnosno većim udjelom pržene kave, na koju se primjenjuje viša trošarinska stopa, u odnosu na sirovu kavu. Pored toga, blagi porast prihoda može ukazivati i na unaprjeđenje kontrole i naplate trošarina od strane Uprave za neizravno oporezivanje. Time se potvrđuje da prihodi od trošarina ne ovise isključivo o količini uvezene kave, već i o njenom sastavu i strukturi po vrstama proizvoda.

Budući da razlika između kretanja prihoda od trošarina i uvoza kave ukazuje na promjene u strukturi uvoza, u nastavku analize dan je detaljniji godišnji pregled uvoza kave po vrstama proizvoda, izražen u kilogramima, te pripadajuće godišnje stope rasta. Tako je, grafikonom četiri prikazano kretanje uvoza kave na godišnjoj razini za razdoblje 2021-2024. godine.

³⁵ Za:

- a) Sirovu kavu 1,50 KM
- b) Prženu kavu (u zrnu ili mljevena) 3,00 KM
- c) Ljuske i opne pržene kave i ostali proizvodi od kave 3,50 KM

Grafikon 4. Godišnji uvoz kave (po kg)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

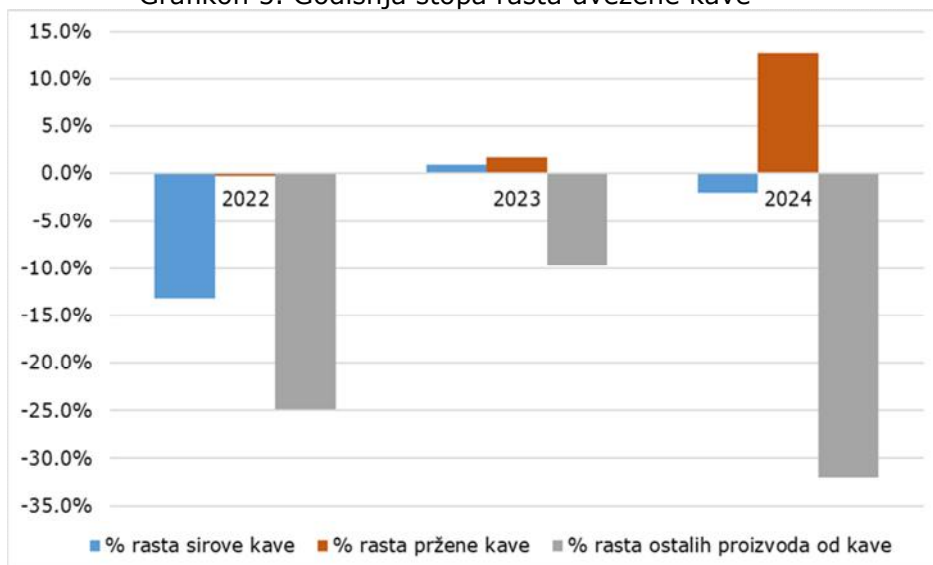
Sirova kava podliježe nižoj trošarinskoj stopi ali čini veći obujam uvoza, što pojašnjava razloge različitih trendova. Analiza ukazuje na veći pad uvoza sirove kave u 2022. godini koja je količinski znatno veća u odnosu na prženu kavu i ostale proizvode od kave. Također, veći pad uvoza ostalih proizvoda od kave zabilježen je u svim analiziranim godinama.

Promjene u strukturi uvoza takođe sugeriraju **blagu diverzifikaciju tržišta**, uz rast uvoza pržene kave i nižu zastupljenost skupljih proizvoda od kave. Ovi trendovi prate šire regionalne obrasce potrošnje³⁶, gdje se potrošači sve više okreću gotovim i praktičnim proizvodima, ali uz zadržavanje tradicionalnih navika konzumacije.

Grafikonom pet prikazana je godišnja stopa rasta uvoza sirove kave, pržene kave i ostalih proizvoda od kave za razdoblje od 2022-2024. godine.

³⁶ Obrada autora na osnovu podataka Eurostata, Međunarodne organizacije za kavu (ICO) i nacionalnih statističkih izvora: European Coffee Federation, *European Coffee Report 2022/2023* — PDF-izvještaj (https://www.ecf-coffee.org/wp-content/uploads/2023/05/European-Coffee-Report-2022-2023.pdf?utm_source=chatgpt.com); Izvještaj Centre for the Promotion of Imports from developing countries (CBI) pod nazivom *What is the demand for coffee on the European market?*

Grafikon 5. Godišnja stopa rasta uvezene kave

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

U 2022. godini zabilježen je pad uvoza sirove kave (-13,1%) i ostalih proizvoda od kave (-24,9%), dok je uvoz pržene kave neznatno smanjen (-0,3%) u odnosu na 2021. godinu. Trend smanjenja ostalih proizvoda od kave nastavljen je i u 2023. godini (-9,7%), dok je uvoz sirove i pržene kave u istoj godini blago u porastu.

U 2024. godini kretanja uvoza pojedinih kategorija kave su različita. Uvoz sirove kave blago je smanjen (-2,0%) što ukazuje na stabilizaciju i moguće prilagođavanje zaliha u prerađivačkoj industriji nakon većeg pada u prethodne dvije godine. Nasuprot tome, uvoz pržene kave ostvario je snažan rast od 12,7%, što sugerira rast potrošnje gotovih proizvoda i povećanu domaću potražnju, vjerojatno podstaknutu promjenom potrošačkih navika i rastom maloprodajnog tržišta. Nasuprot tome, uvoz ostalih proizvoda od kave bilježi značajan pad (-32,1%), što može biti posljedica niže potražnje za prerađenim i skupljim proizvodima, kao i smanjenog uvoza izvan osnovnih kategorija kave. Ukupno promatrano, struktura uvoza u 2024. godini ukazuje na povratak tradicionalnoj potrošnji i orijentaciju prema osnovnim vrstama kave, uz istodobni oporavak tržišta pržene kave.

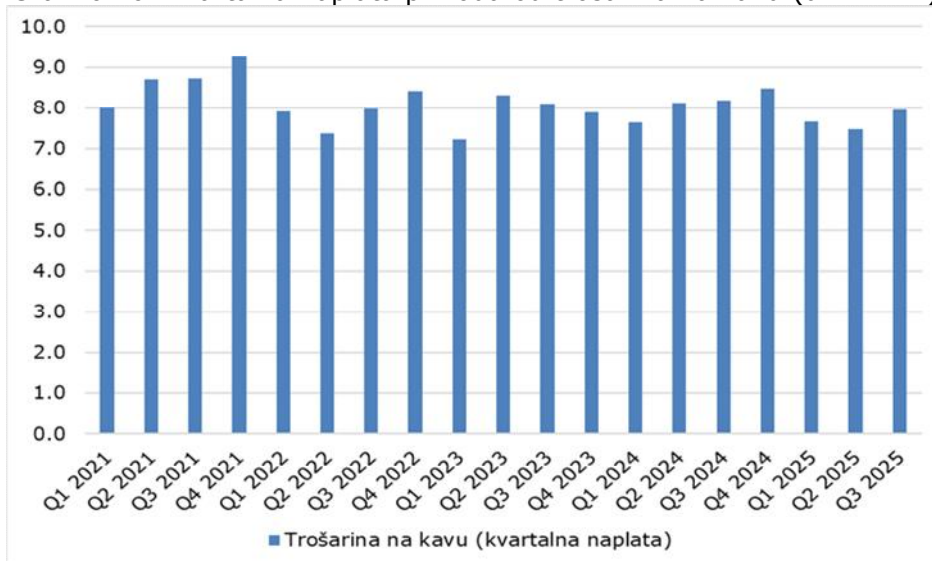
Ključni nalazi pokazuju da je naplata trošarina na kavu u razdoblju od 2021. do 2024. godine imala **blagu silaznu putanju s privremenom stabilizacijom u prošloj godini**, da su **oscilacije najviše povezane s promjenama u uvozu sirove kave i cijenama na svjetskom tržištu**, te da **potrošnja pržene kave postupno raste**, odražavajući promjene u potrošačkim navikama.

2. Kvartalno kretanje prihoda od trošarina na kavu

Analiza kvartalnih podataka omogućava detaljniji uvid u kratkoročne promjene i sezonske obrasce u naplati prihoda od trošarina na kavu. Za razliku od godišnjih podataka, koji prikazuju agregirane vrijednosti, kvartalni podaci otkrivaju periodične oscilacije u prihodima koje mogu biti rezultat promjena u potrošnji, uvoznim aktivnostima, cijenama kave na svjetskom tržištu ili sezonskim efektima u domaćoj potražnji.

Grafikonom šest prikazana je kvartalna naplata prihoda od trošarina na kavu za razdoblje od prvog kvartala (Q1) 2021. do trećeg kvartala (Q3) 2025. godine, u milijunima KM.

Grafikon 6. Kvartalna naplata prihoda od trošarina na kavu (u mil. KM)

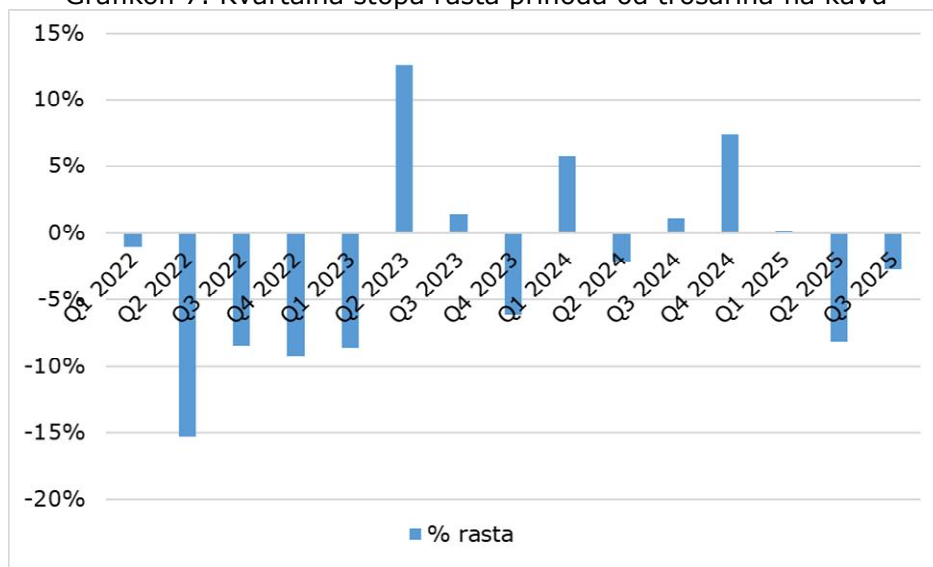
Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kvartalni podaci o naplati prihoda od trošarina na kavu u promatranom razdoblju pokazuju izražene oscilacije s blagim trendom pada od 2022. godine. Najviša razina naplate zabilježena je u četvrtom kvartalu 2021, što se može povezati s povećanom potrošnjom nakon pandemijskog oporavka i rastom uvoza kave u tom razdoblju. Najniža kvartalna naplata zabilježena je u prvom kvartalu 2023, nakon čega se stabilizira na nešto nižoj razini, uz umjeren pad u prvoj polovici tekuće godine, što može ukazivati na zasićenje tržišta i promjene u potrošačkim navikama, kao i rast cijena sirove kave na svjetskom tržištu.

U cilju potpunijeg sagledavanja kretanja prihoda od trošarina na kavu, uz apsolutne iznose naplate prikazana je i **kvartalna stopa rasta** ovih prihoda. Ovaj pokazatelj omogućava da se prate relativne promjene između uzastopnih kvartala, odnosno da se uoče razdoblja ubrzanja ili usporavanja rasta prihoda. Na taj način moguće je preciznije identificirati kratkoročne promjene u dinamici naplate, sezonske efekte i potencijalne vanjske utjecaje.

Grafikonom sedam prikazana je kvartalna stopa rasta prihoda od trošarina na kavu za razdoblje Q1 2022 – Q3 2025. godine, a u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Grafikon 7. Kvartalna stopa rasta prihoda od trošarina na kavu

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Kretanje kvartalne stope rasta prihoda od trošarina na kavu u analiziranom razdoblju pokazuje izražene oscilacije, s naizmjeničnim fazama rasta i pada. Najveći pad zabilježen je u drugom kvartalu 2022. godine, kada su prihodi od trošarina na kavu smanjeni za 15,3%, što je posljedica smanjenog uvoza i slabije potrošnje usljed rasta cijena i inflatornih pritisaka. Najveći rast zabilježen je u drugom kvartalu 2023. godine 12,6%, uz oporavak tržišta i stabilizaciju cijena sirove kave. Tijekom 2024. godine primjetan je umjeren i povremen rast izuzev u drugom kvartalu, dok 2025. obilježava blago negativan trend, što može ukazivati na usporavanje potrošnje i prelazak dijela potrošača na jeftinije brendove ili zamjenske proizvode.

3. Mjesečno kretanje prihoda od trošarina na kavu

Analiza mjesečnih podataka omogućava detaljnije praćenje kratkoročnih promjena u kretanju prihoda i identificiranje sezonskih obrazaca koji se ne mogu uočiti na godišnjoj ili kvartalnoj razini. Mjesečno kretanje ovih prihoda pruža dodatne informacije o promjenama u potrošnji i uvoznoj aktivnosti, koje mogu biti rezultat kretanja cijena kave na svjetskom tržištu ili promjena potrošačkih navika.

Mjesečna dinamika kretanja naplate prihoda od trošarina na kavu prikazana je grafikonom osam za razdoblje od siječnja 2021. godine do rujna 2025. godine, u milijunima KM.

Grafikon 8. Mjesečna naplata prihoda od trošarina na kavu (u mil. KM)

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

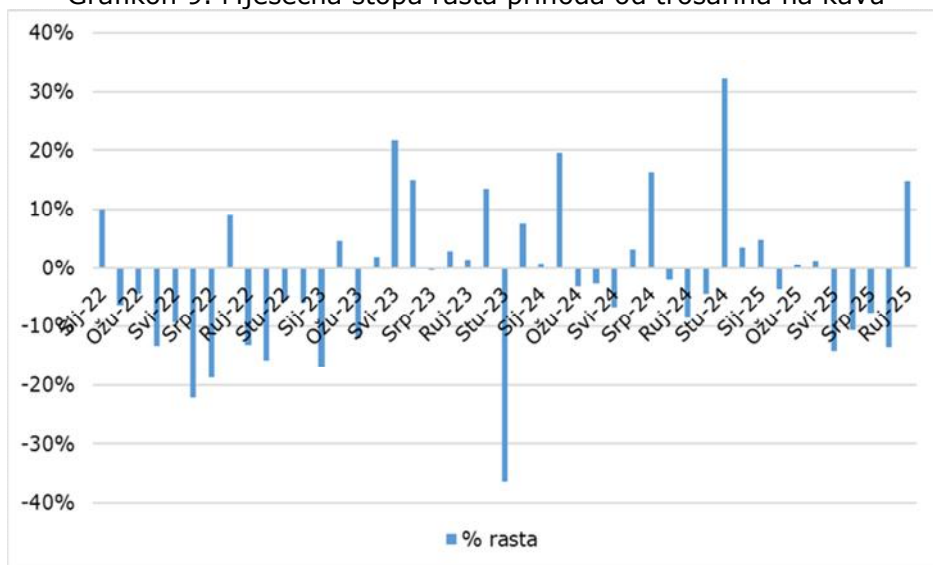
S obzirom na to da kava nije sezonski proizvod poput bezalkoholnih i alkoholnih pića ili piva, čija potrošnja ovisi od vremenskim uvjetima i godišnjem dobu, mjesečne oscilacije u naplati prihoda od trošarina na kavu ne mogu se povezati sa sezonalnim faktorima. Na potrošnju kave i kretanje ovih prihoda prvenstveno utječu vanjski i tržišni faktori, kao što su poremećaji u lancima opskrbe, promjene cijena sirove kave na svjetskom tržištu, troškovi transporta, pakiranja i valutni tečaj.

Iako je svjetska cijena kave u porastu, potrošnja se ne smanjuje značajno, jer kava spada u proizvode s niskom cjenovnom elastičnošću potražnje, dio je svakodnevnih potrošnje i navika stanovništva.

Prikaz mjesečne stope rasta prihoda od trošarina na kavu omogućava detaljnije sagledavanje kratkoročnih promjena u dinamici naplate ovih prihoda. Ovaj pokazatelj je od značaja jer ukazuje na pravac i intenzitet promjena u odnosu na isti mjesec prethodne godine, čime se uočavaju razdoblja ubrzanja ili usporavanja rasta, ali i eventualne nepravilnosti u naplati koje mogu biti posljedica promjena u uvozu, cijenama ili fiskalnim politikama.

Grafikonom devet prikazana je mjesečna stopa rasta prihoda od trošarina na kavu za razdoblje siječanj 2022–rujan 2025. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Grafikon 9. Mjesečna stopa rasta prihoda od trošarina na kavu

Izvor: Podaci Uprave za neizravno oporezivanje BiH, prikaz OMA

Mjesečna stopa rasta ovih prihoda pokazuje izrazitu volatilitnost, s čestim izmjenama pozitivnih i negativnih vrijednosti. Najveći pad zabilježen je u studenom 2023. godine, kada je stopa rasta pala za 36,4%, dok je najviši rast ostvaren u studenom 2024. godine 32,3%. Ovakva kretanja odražavaju osjetljivost tržišta kave na promjene cijena na svjetskom tržištu i varijacije u uvoznim tokovima. U 2025. godini primjetna je nešto stabilnija dinamika, uz blaže oscilacije, što ukazuje na djelimično prilagođavanje tržišta nakon razdoblja povećane nestabilnosti u prethodnim godinama.

4. Mjesečno kretanje cijene kave

Praćenje mjesečnog kretanja cijene kave u BiH važno je jer omogućava sagledavanje utjecaja tržišnih faktora na potrošnju, uvozne troškove i fiskalne prihode po osnovu trošarina. Cijena kave, kao jednog od najčešće konzumiranih napitaka, izravno utječe na potrošačke obrasce i ukupnu potrošnju kućanstava, a posredno i na dinamiku naplate prihoda od trošarina i PDV-a.

U posljednjem razdoblju zabilježen je značajan rast prosječne potrošačke cijene mljevene kave na domaćem tržištu, što je rezultat kombiniranih efekata globalnih i domaćih faktora. Na svjetskom tržištu, rast cijena uzrokovan je prije svega klimatskim nepogodama, sušama i smanjenim prinosima u prethodnom razdoblju u najvećim zemljama proizvođačima kave, poput Brazila i Vijetnama. Ograničena ponuda dovela je do rasta cijena sirove kave na burzama, što se, uz vremenski odmak, prelijeva i na domaće tržište.

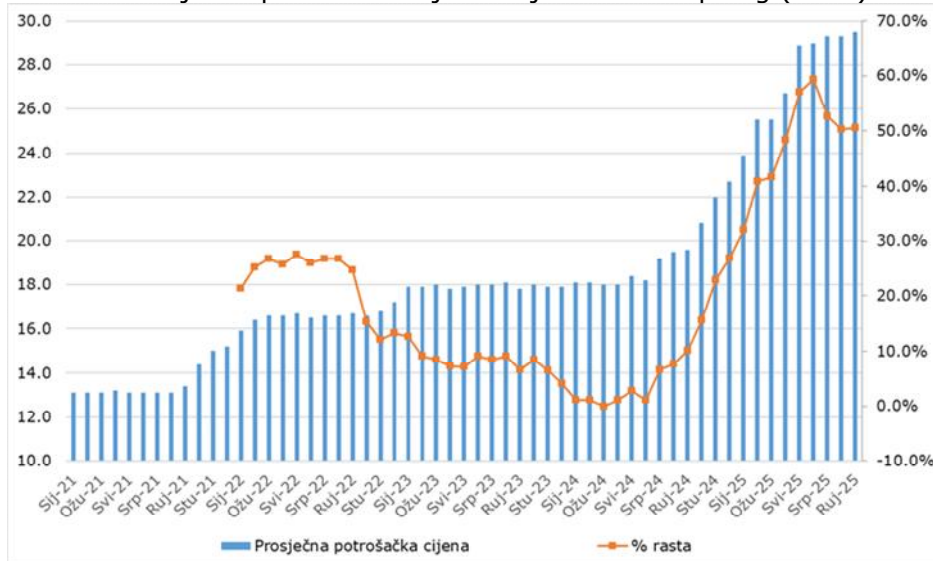
Dodatni pritisak na rast cijena dolazi od povećanih troškova transporta, energenata, ambalaže i osiguranja, kao i poremećaja u globalnim lancima opskrbe i geopolitičkih tenzija koje utječu na tokove međunarodne trgovine. U takvim uvjetima, uvozne cijene rastu, što se prenosi na maloprodajne cijene i potrošače.

Zbog toga je prikaz mjesečnog kretanja cijena kave u BiH važan za razumijevanje vremenske dinamike prijenosa globalnih šokova na domaće tržište i njihovog utjecaja na fiskalne prihode. Rast cijena može privremeno povećati vrijednost uvoza i prihode od trošarina, ali u duljem roku može imati suprotan efekat ako dovede do smanjenja potrošnje.

Ovi podaci pružaju važan uvid u promjene potrošačkih cijena i dopunjuju analizu kretanja uvoza i prihoda od trošarina, jer omogućavaju procjenu kako se promjene na globalnom tržištu i valutni pritisci odražavaju na domaću potrošnju i fiskalne tokove.

Grafikonom 10 prikazano je mjesečno kretanje prosječne potrošačke cijene mljevene kave u BiH po kilogramu za razdoblje od siječnja 2021. do rujna 2025. godine u KM³⁷ (lijeva vertikalna skala) i mjesečna stopa rasta prosječne potrošačke cijene kave za razdoblje od siječnja 2022. do rujna 2025. godine (desna vertikalna skala).

Grafikon 10. Prosječna potrošačka cijena mljevene kave po kg (u KM) i % rasta

Izvor: Podaci Agencije za statistiku BiH³⁸, prikaz OMA

Prosječna potrošačka cijena mljevene kave u BiH po jednom kilogramu, prikazana mjesečno za razdoblje siječanj 2021–rujan 2025. godine, imala je stagnirajuću stopu rasta tijekom prvih osam mjeseci 2021. godine, nakon čega je od rujna iste godine zabilježen kontinuiran rast sve do početka 2023. godine. Tijekom 2023. godine i u prvoj polovici 2024. godine cijene su se stabilizirale, bez značajnijih oscilacija, da bi od srpnja 2024. godine uslijedio izrazit rast koji se nastavio i tijekom 2025. godine.

Najviša prosječna potrošačka cijena mljevene kave zabilježena je u rujnu 2025. godine, kada je iznosila gotovo 30 KM po kilogramu, što predstavlja povećanje od 59,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Ovaj nagli rast ukazuje na snažan inflatorni pritisak na domaćem tržištu kave, koji se najvjerojatnije prenio iz globalnih lanaca opskrbe i tržišnih šokova u proizvodnji i transportu kave.

U vrijeme visokih cijena potrošači često mijenjaju obrasce kupovine — prelaze na konzumaciju kave kod kuće umjesto u ugostiteljskim objektima, biraju instant ili mješovite vrste kave umjesto svježe mljevene, ili se odlučuju za jeftiniju Robustu umjesto skuplje Arabike. Iako je kava u potrošnji stanovništva uglavnom kategorizirana kao potreba, a ne luksuz, širenje raspona cijena i veća dostupnost zamjena čine potrošnju elastičnijom, pa rast cijena ima sve izraženiji negativan efekat na ukupnu potrošnju.

³⁷ Posljednji raspoloživi podaci BHAS

³⁸ Mjesečno saopćenje: Prosječne potrošačke cijene u Bosni i Hercegovini

Iz sveobuhvatne analize može se zaključiti da je rast cijena kave u posljednjem razdoblju ključni faktor koji je doveo do smanjenja potrošnje i uvoza kave, a time i do smanjenja prihoda od trošarina na ovaj proizvod. Ovaj trend se posebno vidi od sredine 2024. godine, kada rast cijena značajno nadmašuje rast dohodaka stanovništva, što ograničava kupovnu moć.

S obzirom na to da je globalno tržište kave i dalje nestabilno i podložno promjenama usljed klimatskih rizika, poremećaja u lancima opskrbe i promjena u troškovima transporta, dalji rast cijena na domaćem tržištu ostaje moguć. Opravdana je zabrinutost da bi dodatni rast cijene mogao dovesti do još izraženijeg smanjenja potrošnje, uvoza i fiskalnih prihoda po osnovu trošarina.

Iako domaće vlasti ne mogu izravno utjecati na kretanje cijena kave na svjetskom tržištu, u kriznim situacijama moguće je reagirati mjerama poput privremenog ograničenja marži ili određenih poreznih olakšica, kako bi se spriječilo dodatno opterećenje potrošača i očuvala stabilnost prihoda od trošarina.

Zaključak

Analiza kretanja prihoda od trošarina na kavu u BiH u analiziranom razdoblju pokazuje snažnu povezanost između globalnih tržišnih kretanja, uvoznih cijena i domaće potrošnje. Iako je kava tradicionalno stabilan i široko rasprostranjen proizvod u potrošnji kućanstava, posljednjih godina postaje sve osjetljivija na globalne promjene cijena i poremećaje u lancima opskrbe.

Rast burzanskih cijena kave, uzrokovan klimatskim nepogodama u najvećim zemljama proizvođačima, povećanim troškovima transporta i energenata, te geopolitičkim nestabilnostima, doveo je do kontinuiranog rasta maloprodajnih cijena na domaćem tržištu.

U takvim uvjetima dolazi do promjene potrošačkih navika, smanjenja količinske potrošnje, prelaska na jeftinije vrste kave ili zamjene proizvodima nižeg kvaliteta. To može da se izravno odrazi na smanjenje uvoza, a posljedično i na niže prihode od trošarina, usprkos nominalno višim cijenama. Dakle, rast cijena nije rezultirao većim fiskalnim prilivima, već naprotiv, ukazuje na smanjenje usljed slabljenja potrošnje.

Ovi trendovi potvrđuju potrebu da se kretanje cijena kave promatra ne samo kao tržišni indikator, već i kao važan element fiskalne i potrošačke politike. Praćenje mjesečnih kretanja cijena i uvoza kave omogućava pravovremenu procjenu mogućih rizika po prihode od trošarina i planiranje mjera za ublažavanje negativnih efekata. U situacijama kada dođe do naglih skokova cijena, ciljano ograničavanje marži ili privremene fiskalne mjere mogu pomoći u očuvanju potrošnje i stabilnosti javnih prihoda.

Zaključno, tržište kave ostaje pod snažnim utjecajem globalnih faktora koje domaće vlasti ne mogu izravno kontrolirati. Ipak, pažljivim praćenjem, pravodobnim prilagođavanjem politika i boljim informiranjem potrošača moguće je ublažiti negativne posljedice rasta cijena i osigurati održivost prihoda od trošarina na ovaj značajan proizvod u strukturi javnih financija BiH.

Arhiva biltena:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=h